

Šiame numery

- Policininkas ar profesorius? Akademiją tautos kryžkelėse. Pokalbis su prof. V. Marijošium operų temomis.
- Mykolas Vaitkus ir Jonas Aistis Stasio Santvaro paskaitoje.
- Istorija LKMA suvažiavime.
- B. Kazimieraičio "Pagrėbštai".
- Kultūriniai penktadieniai kavinėje.

Kertinė paraštė

Policininkas ar profesorius?

Klausimas gali atrodyti gana keistas. Tačiau vis dėlto gyvas ir aktualus išsiviešioje mūsų visuomenėje.

Gyvenimiškas klausimas dėl to, kad ne kartą mūsų tautinė ambicija pakyla į labai aukštą laipsnį, kai, sakysim, Chicago miesto centre judėjimą tvarkančios policininkas į praeivį su vyčiuke atlape ima ir prakalba gražiai lietuviškai. — Aha, žiūrėk, kokie mes esame gabūs, įtakingi ir visų matomi, kad net Madison ir State gatvių kampo didžiausias pasauly judėjimas patikėtas lietuviui. Žinoma, kad dėl to neverta verkti, o tik džiaugtis. Bet verkti reikia, kai mūsų visuomenės dauguma yra visai abejinga, jog tos pačios Chicago garsiuos universitetuos kone kiekviename jau profesoriaują bent jau po kelis lietuvius profesorius. Ar mes juos pastebime, ar jų lietuvišką misiją intelektualiniame pasauly džiaugiamės, ar jaučia jie bent moralinę savo tautiečių paramą?

Jaučiamės labai pagerbti ir didžiuojamės, kad Vasario 16-tos ar panašios progos išskilmėn ateina eilinis distrikto, eilinis ir trumpalaikis kongresmanas. Bet visai nematome, kad kalbotyros mokslo, literatūros, plačių humanitarinių ar tikslųjų mokslų lietuviai profesoriai, universitetų siunčiami, vyksta su paskaitomis šiam kraštui atstovauti į tarptautinius ir pasaulinius įvairių mokslo sričių kongresus, savo profesijos kolegų tarpe rasdami progų priminti ir mūsų reikalus.

Ar reikia tad stebėtis, jog atsitinka ir taip, kad čionykščiai lietuviai, išskopę į platesnio garso intelektualinį klodą, visai atšokta nuo komplikuočiau, platesniam ir šviesesniam reikalui abejingos savo tautiečių visuomenės, nerasdami joje jokio atolepio.

Antra vertus, vargu ar absoliutaus išrišimo būtų čia verti ir patys intelektualai? Kai ką tiesiog sunku suprasti. Sugebame beveik reguliariai suorganizuoti

savo mokslo akademijų bei institutų suvažiavimus, mokslo ir kūrybos simpoziumus ir išleisti mokslo veikalus. Bet kai reikia tik truputėlio savų pastangų ir apdairumo dalyvauti kitų rengiamuos pasaulinio masto tos ar kitos srities intelektualų suvažiavimuos, pasimetam, supasuojam, nepasirodom ir liekam nepastebėti. Akivaizdus toks nelemtas pavyzdys didžia dalimi gali būti ir neseniai Chicagoje įvykęs tarptautinis antropologų ir etnologų kongresas.

Ne vien tik grožinės literatūros knygu, bet ir su įvairia lituanistika susietų mokslo veikalų pastaruoju metu išleidžiame pušėtinai. Bet ar prikišam juos į svarbiųjų bibliotekų lentynas, ar juos sugebam parodyti ir kitiems, išnaudodami susidariusias progas? Kad ir tame pačiame antropologų-etnologų kongrese Chicagoje: prieš iš viso pasaulio suvažiavusių mokslininkų akis stenduose ir ant stalų puikavosi latvių ir estų čia išleistos šių sričių knygos, bet lietuviškųjų nė su žiburiu nerasta.

Peršokant čia pat į dailės pasaulį, galėtume tarti, jog ten esame reikiamoje aukštumoje. Plačiau nesižvalgant, užtenka tik paminėti visai neseniai amerikiečių ir net europiečių labai įvertintą dail. Kazio Varnelio tapybą ir Irenos Mitkutės grafiką. Tarp kitų, abu šie dailininkai dalyvavo ir PLB seimo proga Carcoran galerijoje, Washingtone, suruštoje dvylikos lietuvių dailininkų parodoje. Bet paroda sostinės spaudoje buvo visai nutylėta. Kas kalta? Tik jau ne patys dailininkai. Kažkas kažkur nesumėgė siūlyti galų taip, kad viskas būtų reikiamai ištempta iki galo, vis tur būt, galvojant, kad mums užtenka tik ranką ar koją pajudinti, ir visi savaime subėgs, stebėsis, apie mus rašys ir džiaugsis.

O grįžtant prie pradžioje užsiminto policininko, reikia pasakyti, kad jis visai nėra čia nuvertintas, raštui labiau pasukus į profesorius bei intelektualus.

(Nukelta į 2 psl.)

Akademija tautos kryžkelėse

Pranešimas, skirtas L. K. M. Akademijos 50 metų minėjimui Bostone 1973 m. rugsėjo 2 d.

Prof. Juozas Brazaitis

PUSŠIMTIS METŲ jau yra pakankama perspektyva vertinti L. K. M. Akademijos vaidmeniu. I) Iš kurios pusės į Akademiją žvelgti, sugestijų radau prel. A. Dambrausko žodžiuose. Dambrauskas, Akademijos pirmininkas, 1936 m., atidarydamas antrą Mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimą, kalbėjo:

"Būsime laimingi, jei šis suvažiavimas pažadins Tamstas pagilinti savo ideologinę orientaciją, pagausinti savo gimtojo krašto pažinimą ir apskritai sustiprinti tuo intelektualinį savos tautos pajėgumą" (Suvažiavimo darbai II, 458 p.).

Tuose Dambrausko žodžiuose yra Akademijos buvimo ir veikimo prasmė. Jo minėtas "intelektualinio pajėgumo stiprinimas" yra pradinis Akademijos siekimas. Tik intelektualiai pajėgus asmuo įstengs suvokti istorijos dinamiką ir jos ritmą, (A. a. prof. Z. Ivinskis mėgo kartoti graikų filosofo išmintį: esą niekada neturįs ir tą pačią upę du kartus; vandenys kiekvieną sekundę bus jau kiti). Tautų bei žmonių gyvenimas yra upė — kinta, rieda. Suvokti šios raidos faktą, šio fakto dėsnius tėra įgalintas tik intelektualiai pajėgus asmuo.

"Pagausinti savo gimtojo krašto pažinimą" — kalbėjo Akademijos pirmininkas. O tai reiškia, kad intelektualinis pažinimas turi būti atremtas į konkrečią savos tautos tikrovę. Savo tautos tikro-

vė gali būti kitokia nei kaimynės, ir ji gali reikalauti kitokio traktavimo.

"Pagilinti savo ideologinę orientaciją" — šis reikalavimas prasmingas tuo, kad ideologinė orientacija padeda apsaugoti nuo suklydimo, problemas sprendžiant; sprendžiant pasirinkimą krypties, kada tauta pasijunta kryžkelėje; kada tautai reikia pastatyti prieš akis jos paskirties viziją, kuri visos tautos veiklą įprasminų ir bendram tikslui sutelktų jėgas.

Šiaip suprantant Akademijos pirmininko žodžiuose Akademijos prasmę, norima čia apžvelgti Akademijos pusimčių tuo intelektualinio vadovavimo atžvilgiu; konkrečiai: kiek Akademija prisidėjo prie sprendimo tautos problemų tais momentais, kada tauta atsiderdavo kryžkelėse?

I.

1. Nepriklausomoje Lietuvoje: problemos

Per 22 nepriklausomybės metus tauta išgyveno daug problemų. Noriu sustoti prie ketverto, kuriuos mano supratimu, esminės.

Viena problema — aukščiausia — kultūrinė: kultūrinės linkmės pasirinkimas — rytų: slaviskosios ar vakarų: germaniskosios, romaniškosios.

Lietuvių šviesuomenės didžioji dalis buvo mokiusis rusų (mažiau lenkų) mokyklose. Buvo natūralu, kad jai rusų (mažiau lenkų) kultūra buvo tapusi sava. Paryškė į nepriklausomos Lietuvos mokyklas, universiteta, administracijos įstaigas, literatūra, meną, teatrą, netgi kariuomenę — savaime sviro į tą pusę. Žymiai mažesnė dalis buvo mokiusis Vakaruose ir gyveno vakarietiškos kultūros idėjom bei stilium.

Atsiderimas tarp dvejopų kultūrų davė gyvenimui dvilypumo,

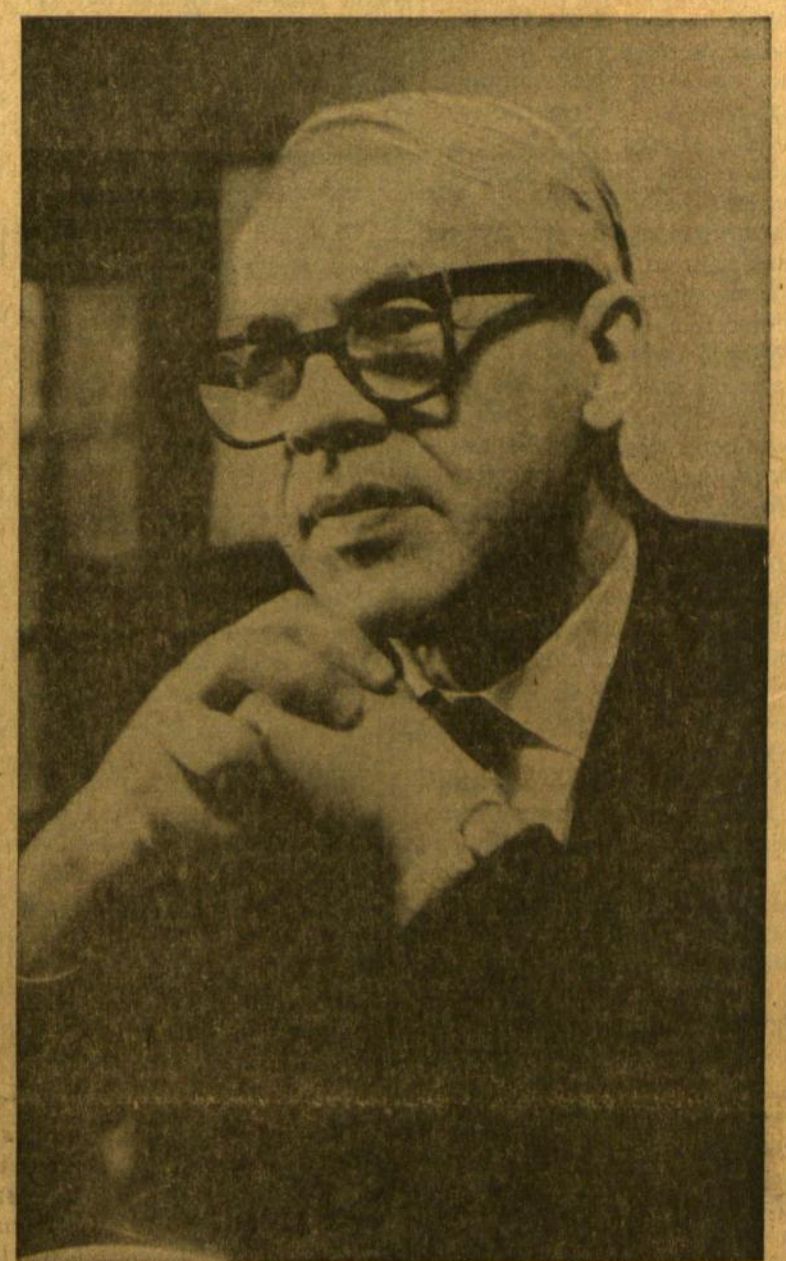
įtampos, idėjinės, kultūrinės kovos. Kova nesibaigė iki nepriklausomos valstybės galo. Nesibaigė, atrodo, net pavergtoje Lietuvoje.

Antra problema buvo politinė. Ji atėjo, pirmajai tebesant aktualiai. Tai demokratinės ar totalistinės (tada Lietuvoj vadinamos autoritetinės) valstybės sampratos bei praktikos pasirinkimas. Demokratinė samprata buvo pirmesnė. Jai ypatingą spalvą tuo metu davė parsinešta iš Rusijos revoliucijos chaotinė dvasia. Totalistinė samprata atėjo kaip reakcija prieš demokratinės praktikos iškrypas.

Buvo svarbu ne tai, kad 1926 įvyko karinis perversmas. Svarbu, kad per visą antrą nepriklausomos Lietuvos dešimtmetį šviesuomenėje reišktų įtampa tarp to dvejopo galvojimo, dvejopų sistemų, įtampa stabdė pilietinio susipratimo, aktyvumo bei lojalumo pažangą.

Trečia problema buvo moralinė. Ji ėmė aktualėti nepriklausomybės antro dešimtmečio vidury. Miestuose ėmė augti lietuviškoji buržuazija. Jaunos miesčionijos praktikoje valstietinė kaimo dvasia ir tradicijos turėjo užleisti pirmenybę buržuaziniams stiliui ir vertybių supratimui. Tai buvo smūgis tradicinei moralei. Su antro dešimtmečio antra puse ši moralės problema virto alarumu.

Ketvirtą problemą vadinčiau egzistencijos problema — tautinės, valstybinės egzistencijos. Ji ėmė aktualėti su Europoje kylančio katalikizmo teorijom, o netrukus ir praktika. Totalistinių valstybių augantis revanšo geismas, proletarinės revoliucijos grėsmė reišktės ne tik žodžiais. Fašistinė Italijos agresija prieš Etiopiją, Ispanijos revoliucija ir pilietinis karas, išėjęs toli už šios valstybės ribų. Tai dar tolimi nuo mūsų tėvynės aidai. Austrijos likimas,

Prof. Juozas Brazaitis Nuotrauka Vytauto Maželio

Cekoslovakijos likimas — buvo artėjantieji katalikizmo ženklai. Pagaliau tiesiogiai mus palietė Lenkijos ultimatumas 1938, Vokietijos ultimatumas 1939. Įvykiai įtikinamai kalbėjo, kad istorijos dinamikos sriautas pagreitėjo ir mus palietė. Palietė klausimu: būti mian ar nebūti?

Ar ši dinamikos srovė atvėrė mums akis ir pažadino mūsų budrumą pasiruoti naujiem įvykiams, dar grėsmingesniem. Pasiruoti taip, kad su mažesne žala pakeltume potvynį, stengdamiesi išlaikyti egzistenciją — jei ne valstybės, tai bent tautos.

Momentas rodė lyg grįžimas prie 1918-19 metų. Prie to taško, iš kurio prasidėjo valstybės egzistencija. Tada tautoje kilo moralinių jėgų kovai už valstybės egzistenciją. Dabar tokių jėgų reikalas pasikartojė.

Šių keturių problemų akivaizdoje tebus kartojamas klausimas: kiek L. K. M. Akademija prisidėjo prie šių problemų sprendimo; prie kelių ieškojimo, prie vizijos sudarymo tautos artimesnei ar tolimesnei ateičiai?

2. Problemų sprendėjai ir Akademija

Prieš klausimą atsakant, tebus suminėta prielaida kaip aksioma. Būtent: kolektyvai retai kada gali būti kūrėjai: literatūra, menas, filosofija, sociologija, religija, tikslesieji mokslai yra kuriami asmenų — ne kolektyvų. Akademija buvo kolektyvas.

Kolektyvas gali sudaryti kūrėjui ar jo kūrybai palankias sąlygas. Materialines — kad nereiktų rūpintis duona kasdienine. Moralines — nukreipti kūrėjo dėmesį į problemas, duoti paskatą.

Antra — kolektyvas gali būti kūrėjui pirmasis vertintojas — ga-

li jo idėjas papildyti, koreguoti kritiškom pastabom.

Trečia — kolektyvas gali duoti kūrėjo produktui visuomeninę rinką — paleisti jo kūrinį į apyklaiai įtikinamai kalbėjo, kad istorijos dinamikos sriautas pagreitėjo ir mus palietė. Palietė klausimu: būti mian ar nebūti?

Ar ši dinamikos srovė atvėrė mums akis ir pažadino mūsų budrumą pasiruoti naujiem įvykiams, dar grėsmingesniem. Pasiruoti taip, kad su mažesne žala pakeltume potvynį, stengdamiesi išlaikyti egzistenciją — jei ne valstybės, tai bent tautos.

Momentas rodė lyg grįžimas prie 1918-19 metų. Prie to taško, iš kurio prasidėjo valstybės egzistencija. Tada tautoje kilo moralinių jėgų kovai už valstybės egzistenciją. Dabar tokių jėgų reikalas pasikartojė.

Šių keturių problemų akivaizdoje tebus kartojamas klausimas: kiek L. K. M. Akademija prisidėjo prie šių problemų sprendimo; prie kelių ieškojimo, prie vizijos sudarymo tautos artimesnei ar tolimesnei ateičiai?

Neturiu žinių, kad ši Salkauskio vizija būtų buvusi diskutuojama Akademijoje (Juk pati Akademija jau 1922 susikūrė).

Antroji problema — politinės sistemos problema — sprendimo susilaukė vėl to paties Salkauskio raštuose (Visuomeninis auklėjimas, 1932, Ateitininkų ideologija, 1933, ypačiai Lietuvių tautos ugdymas, 1933). — Taip pat neturiu žinių, kad Akademija tas idėjas būtų diskutavusi. Bet čia Akademija suvaldino kitą rolę — plėsti. Akademija ėmėsi strategijos ilgos distancijos veiklai: suorganizavo Amerikoje pinigų, parinko eilę žmonių, baigusių Lietuvos universitetą, davė stipendijas, kad ryktų į Vakarų studijų testį. Akademija tokiu būdu lemiamai prisidėjo prie naujos nepriklausomoje Lietuvoje išaugusios generacijos intelektualinio avangardo paruošimo. Šie jauni intelektualai įsiliejo į gyvenimo srovę ne tik su vakarietine dvasia

(Nukelta į 2 psl.)

Iš Lietuvių katalikų mokslo akademijos IX-tojo suvažiavimo Bostone Nuotrauka kun. Vl. Jaskevičiaus

Akademija tautos kryžkelėse

Atkelta iš 1 psl.

sia, bet ir su jauna energija. Išlieto į universitetą, spaudą, jaunimo, darbininkų organizacijas. Jie ir patys dažnai nesijautė, kad plėtoja savo mokytojo Šalkauskio idėjas, kalbėdami betgi naujais žodžiais ir naujais konkrečiais siūlymais. Jei Šalkauskis rodė politinio gyvenimo idealų teorikais, šios naujos generacijos pareiškimuose jie virto išties valstybine programa (plg. "I organiškosios valstybės kūryba" 1936). Jie sugėbėjo rasti sprendimą, atremti į konkrečią lietuvišką tikrovę ir į valstybės autoriteto ir asmens laisvės sintezę.

Akademijos reikšmė augo ypačiai nuo 1933, kai ji pradėjo rengti "Mokslininkų ir mokslo mėgėjų suvažiavimus". Tai buvo prof. J. Eretto organizacinio genijaus išradimas ir vykdymas. Tie suvažiavimai atliko naują funkciją — virto plačiu ir autoritetingu forumu tos Akademos narių idėjom; virto paskata privatiems mokslui mėgėjams reikštis su moksline iniciatyva (Pvz. trijuose "Suvažiavimų darbu" tomuose yra 66 rašiniai; jie priklauso 56 autoriam, tarp kurių 23 yra ne iš universiteto dėstytojų).

Trečioji problema — moralinė — kaip tik antrame suvažiavime labiausiai rado tribūną ir pritarimą. Vysk. P. Būčys savo paskaitoje "Lietuvos doros atgaivinimo reikalai" skelbė "visuotinės mobilizacijos reikalą" (Suv. d. II, 471 p.). Diskusijas tuo reikalu baigė rusų profesorius, emigranto, Iljino įspėjimu: esa "gaisra, kuriuo suliepsnojo Busija, sukūrė prieškarines rusų inteligentijos klaidas — katastrofiškas jos doros smukimas".

Ir visas suvažiavimas tam pritarė specialia rezoliucija kreiptis "į tautos visuomenę... gelbėti tautos dorą, kaip kitados išgelbėta iš pražūties tautinė Lietuvos samonė" (lb. 472 p.).

Neliesiu smulkiau Šalkauskio, kun. St. Ylos ir kt. tuo reikalu iniciatyvos sukurti "gyvosios dvasios", "Sekminių ugnies" sąjūdį su Šalkauskio šūkiu "Degančios širdys, vienykimės" (plg. J. Eretas, Stasys Šalkauskis, 221-229 p.). Tai buvo efektingas atsiliepiamas į šią problemą.

Apie ketvirtą problemą, kurią pavadinau egzistencine, surašiau kalbėti. Sunkiausia, nes ji tebėra skaudi ir nebaigta spręsti. ...

Apie Europos idėjinį ir politinį nepastovumą, galima jos gyvenimo didėjanti tempa, kurio negalėjo išvengti ir Lietuva, pirmiausia ir išpūdingiausiai prašneko prof. K. Pakštas. Tiek 10 metų po valstybinės nepriklausomybės atstatymo, vadinas, 1928 metų Vasario 16 mlynėjime Pakštas pasikartodamas įspėjo: "Būtu labai neatsargu manyti, kad amžinai išlaikysime savo nepriklausomybę. Gal ji yra tik meatoras, blykstelėjęs keista pašvaisite istorinių amžių eigoje". Svarbu — kalbėjo jis — "nepriklausomybės momentus tikslingai sunaudoti tautai sustiprinti, kad ji galėtų išlaikyti tuos bandymus, kuriuos ateitis jai dar skirs" (J. Eretas, Kazys Pakštas, 62 p.).

Šis numatymas turėjo logišką išvadą — didinti tautos kultūrinio pasirošimo tempa. Garsus buvo Pakšto posakis "Pasukime Lietuvos kultūrinio gyvenimo laikrodį šimtą metų pirmyn!". Pažangos tempu rūpinosi ir Šalkauskis ir Eretas, ir vienas ir antras atviromi akim žiūrėdami į Europos idėjinę raidą ir matydami jos grėsmingą linkmę. Ją rodė abudu antrame ir trečiame suvažiavime (J. Eretas, Quid de nocte? Kelias ir etapai į šių dienų dvasios krizę, St. Šalkauskis, Ideologiniai dabarties krizės pagrindai. Suv. d. II t.). Trečiame

suvažiavime Šalkauskis tiesiog grėsmingai įspėjo:

"Mūsų dabartinė nepriklausomybė yra gimusi karo ir revoliucijos nuotaikoje, kuri iki šiolei toli gražu nėra dar išnykusi... Valstybinių teritorijų ir net pačios nepriklausomybės revizija iš šalies ateityje eventualiai galima. Kas laukia žmonių, kurioje jau galimai reikiama idoliatrijos ir civilizuotos barbarijos linkmė, mes dar tikrai nežinome, bet mes jau tai jaučiame, susirūpinę galimomis katastrofomis. Ju atmosfera jau dvelkia per nelaiminga pasaulį, tartum apokaliptiniai aidai, eina mums iš ateities" (St. Šalkauskis, Kultūrinio lietuvių tautos apsiginklavimo problema ir katolicizmas, Suv. d. III t., 14-15 p.).

Tai buvo Akademos pirminio žodžiai, skambėję iš Akademos tribūnos šimtam klausytojų.

Lietuvoje išaugusi generacija jautriai reagojo. Imta pervertinti esama socialinė padėtis (A. Maceina, Buržuazijos žlugimas, Socialinis teisingumas). Socialinio teisingumo reikalavimas buvo pagarsėjęs drastišku Maceinos šūkiu, paleistu KVC konferencijoje "Nuimkite auksą nuo altorių ir išdalykite vargšams!". Nusileista į praktinį darbininkų organizavimą bei sąmoninimą profesiniais ir ideologiniais pagrindais (Dieulininkaitis, Dovydatis, J. Katičius).

Bet visada esama žmonių, kuriems pasaulis stovi vijoje. Jie tiki, kad padėtis, kokia yra, tokia ir pasiliks. Tokiu tikėjimu gyveno ir to meto Lietuvos biurokratinis aparatas. Dėl to negelbėjo ne dinamiškiausio, pranašiskiausio prof. Pakšto durų varstymas prezidentūroje bei ministerijose. Ne-

LKMA suvažiavime 1973 m. rugsėjo 1 d. Boston College, Higgins Hale auditorijoje: architektūros sekeles prelegentai Alfredas Kulpaivičius (kairėje) ir Jurgis Gimbutas su LKMA pirm. kun. prof. Antanu Liutina. Nuotr. kun. Vl. Jaskevičius

gelbėjo jo tikinėjimas, kad karas neišvengiamas, kad reikia išsiusti į Vakarų tam tikrus kultūrinis turis, išsiusti žmonių kadras, kurie kalbėtų už Lietuvą, kai joje nebus galima kalbėti. (Plg. J. Eretas, Kazys Pakštas, 124-130 p.). Kai nepaveikė, Pakštas vienas išvyko. O tuo metu N. Y. Times (1939 rugp. 28) jau informavo apie Maskvos-Berlyno nepuolimo pakta Baltijos valstybių kaina; įspėjimai ta pat kartojė Londono Times, Vokietijos Koelnische Zeitung. Jau spalio 10 New York laikraštis vertino, kad Vokietija išdavė Baltijos valstybes imperialistiniam bolševizmui (Plg. Dietrich A. Loeber, Diktierete Option, 1972, (23), (28) p.).

Turėjom atstovus, kurie sekė užsienio spaudą, kurie pranešinėjo centrui. Bet ir tada biurokratinės įstaigos nesiėmė jokio pasirošimo. Elėję kryžkelių tauta mokoje pasirinkti teisinga kryptį. Šioje kryžkelėje suklupo — nepaklausė išvalgu, kurios skardėjo iš Akade-

mijos forumo ir iš jos narių konkrecių sugestijų. Tauta liko neparuosta ir net nepainformuota. Iš visų keturių minėtų problemų tai patl tragiškiausia — valstybės, tautos, asmenų egzistencija.

II.

1. Išeivijoje: problemos

Akademijai, atsikūrusiai išeivijoje, stoji prieš akis tremties, išeivijos problemos. Problemos naujų sąlygų sukeltos, lyg naujose kryžkelėse atsikūrus.

Būčiau linkęs žymėti trejetą problemų, kurios buvo reikalingos ypatingo sprendimo.

Viena ir anksčiausia — pasauližiurinė problema. Cia, Vakarose, masiškai susidurta su, palyginti, nauja, filosofija, ar filosofavimo sistema — egzistencializmu. Ji pažinojo jau Lietuvoje jaunieji filosofai ir apie tai kalbėjo trečiame suvažiavime (J. Girnius, Egzistencinė filosofija ir ateities filosofavimo rūpesčiai, Suv. d. III). Išeivijoje susidurta su populiaresne egzistencializmo ateistinė šaka (ypačiai populiarius J. P. Sartre). Šios šakos atmosfera stipriai veikė ir lietuvių intelektualinio jaunimo galvojimą bei kūrybą.

Pokario metais sustiprėjo ir antra problema — tautinė, tikriau sakant, antitautinė. Tautiškas tyčia ar netyčia imta suplaški su nacionalizmu, šovinizmu ir apkalintas kaip antrojo pasaulinio karo šaltinis. Tautiškas buvo keičiamas humanizmu, universalumu. Prieš tautinių valstybių pluralizmą imta plėsti propaganda vienos pasaulio valdžios idėja. Antitautinėje aplinkos atmosferoje tapo lietuvių

zistencialistinio filosofavimo metu galima prieiti ir teistines, krikščioniškas išvadas (Jobo drama, 1950). Tačiau Maceina taip pat įspėjo, kad pokario žmogus ateistas nesima kovos prieš Dievą — jis Dievą ignoruoja. Kaip šių dienų filosofuojantis žmogus išsivėria be Dievo, jau sistemingai enciklopediškai apžvelgė ir giliai objektyviai vertino jaunesnės generacijos, čia išsiskleidusios, talentingiausios filosofas J. Girnius (Žmogus be Dievo, 1964).

Tas pats filosofas davė atsakymą ir antrai išeivijos problemai — antitautinei ar tautinei (Tautai ir tautinė ištikimybė, 1961, Laikas ir idealas, 1968).

Tie patys filosofai sprendė ir trečią problemą — išeivijos ateities viziją, jos galimybes, uždavinius. Prie šios problemos sprendimų tektų pridėti ir vyriausios kartos atstovų J. Eretą (Tremties trilogija, 1963, 1964, 1965).

Problemos sprendime Eretas, Maceina ir Girnius vienas kita papildo. Jų išvalgas bei sugestijas apie išeivijos sutraukti į kelių sakininių schemą:

1. Išeivija — kas ji yra? Atsakymas: Išeivija ir tėvynė pasilikę yra viena tauta, kurios dalys yra priverstos gyventi skirtingose sąlygose: vieni laisvėje be tėvynės, kiti tėvynėje be laisvės. Tautos pagrindas betgi tėvynėje; tautos likimas lemiamai priklausys nuo ten palikusių.

2. Išeivijos paskirtis. Atsakymas, Gimniaus žodžiais: "gyvai liudyti ją (tautą) ištikusią nelemtį" (Lietuvių literatūra svetur, 522 p.). J. Eretto žodžiais: "mąstyti už idėjiškai supančiuos tautiečius" (ait. Didysis ju nuotykis, 131 p.). Z. Ivinskio žodžiais: "nuvalyti saklastotą Lietuvos istorijos veidą" (Darbininkas 1968 liepos 10).

3. Išeivijos likimas: Atsakymas: Išeivija gal neturės galimybės i tėvynę sugrįžti, bet sugrįš i tėvynę, anksčiau ar vėliau, išeivijos kūryba. Ir, Gimniaus žodžiais, "Grįždama tėvynėn egzodo literatūra grįš ne tik pati joje gyven-

Ada Korsakaitė-Sutkuvienė Sv. Kazimieras. Mosaic of Lithuanian martyrs in a Chicago church.

ti, bet ir savo ruožtu stiprinti lietuviškąją atsparą pačiu pagrindiniu liudijimu, kad lietuviškai gyvybei nėra kitos pažadėtijos žemės, kaip tėvų žemė — Lietuva" (L. l. sv. 605 p.).

A. Maceina išeivijos paskirtį dar praplečia. Grįždamas prie Šalkauskio misijos tarp Rytų ir Vakarų, Maceina kalba apie baltiečių paskirtį "būti tarpininku tarp Vakarų ir Rytų". Europos Vakarai nesupranta bolševikinių Rytų. Baltiečiai dėl to gali būti jiems autentiški liudininkai (Baltų emigracijos europinis uždavinys, J. Laisvė 1958 Nr. 16-17; Trys europiečio iliuzijos komunizmo akivaizdoje, J. Laisvė 1957 Nr. 12). Tokio tarpininko vaidmenį jis pats prisėmė vokiškai skaitančiuose Vakaruose (Das Geheimnis der Bosheit, 1955, Sowjetische Ethik und Christentum, 1969). Kiek kiti išeivijos intelektualai yra virtę šios rūšies tarpininkais, tegalėtų atsakyti tik specialii anketa.

Tokiame išeivijos problemų kontekste, kokia Akademos ro-

WAGNER & SONS
Typewriters, Adding Machines & Checkwriters
Nuomola — Parduoda — Taiso NAUJOS NAUDOTOS
Virs 50m. patikimas pataravimas
5610 South Pulaski Road
Phone — 551-4111

DR. REGINALD CIENKUS
TEL — 788-3980
GYDYTOJAS CHIROPRAKTIKAS
6230 W. Cermak Rd., Berwyn, Ill.
Pirmad., Antrad., Ketr., ir Penktad. 9 val. ryto iki 12 val. diena ir nuo 2 val. popiet iki 5 val. vakaro.
Šeštadieniais 8:30-12 val. diena
Emergency tel. — 788-3981

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
Valandos pagal susitarimą
2858 West 63rd Street
SKELBKITES "DRAUGE"

Kertinė paraštė

Atkelta iš 1 psl.
Kertinę paraštę rašantysis nėra pats nei policininkas, nei profesorius, todėl nei už vieną, nei už antrą galvos neguldo. Būtinai reikia ir vieno, ir antro. Ypač šiais laikais, kai be policininko ir profesorius vargu ar galėtų ramiai po obelimi laukti niutoniško obuolio nukritimo.
Tačiau vis dėlto, kai pasaulyje esame maža tauta, labiau turėtume kreipti dėmesį ne tiek į aštrų kalaviją ir į kulpių taikinius, kiek į aštrų protą, į intelektualinį pajėgumą, sumanų apdairumą ne tik savuotės pasi svečiavimuos, bet ir platesniu mokslo ir kūrybos laukuos bei tarptautinius šios srities forumuos. O pavieniu ir visuomenės išaugimas iš vidutiniškumo į viršūnes yra ir bus vienas svarbiausių laidų visos tautos išlikimui ir jos valstybinei nepriklausomybei laimėti.
k. brd.

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGOS
2801 West 63rd Street
Kampus 65-čios ir California
Antrad., antrad., ketvirtad. nuo 6 iki 7:30 val. vakaro
Šeštad. nuo 2 iki 3:30 val.
Trečiad. ir penktad. uždaryta
Ofiso telef. 476-1042
Rezid. tel. WA1brook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPIMO TAKŲ CHIRURGIJA
Tel. — 695-0588
FOX VALLEY MEDICAL CENTER
560 Summit Street
Route 58 — Elgin Illinois
Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2233

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street
Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet.
antrad., penkt. 1-5, treč. ir šešt. tik susitarus.

DR. ANTONI RUDOKA kabinetą perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street
Tel. GR 6-2400
Val. pagal susitarimą: pirmad. 10-4 ir 7-9; antrad. ir penktad. 10-4, šeštad. 10-3 val.

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ — NERVŲ IR EMOCINIS LIGOS
GRAWFORD MEDICAL BUILDING
6449 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą
Rezid. Tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERLIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6182 So. Kedzie Ave., WA 5-2876
Valandos pagal susitarimą. Jei n. atsiliepiu, skambinti: MI 3-0001
TEL. — BE 3-5895

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos
3907 West 103rd Street
Valandos pagal susitarimą
Ofiso tel. PH 8-2220
Namų — rezid. — PProspect 8-9081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKS
VAIKŲ LIGOS
2656 West 63rd Street
Antrad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 12 iki 8 val. ir nuo 5 iki 8 val. vak., šeštad. nuo 1 iki 4 val.
Ofs. PO 7-6000 Rez. GA 3-7278

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street
Val. kasdien nuo 1-4 p. p. ir 5-8 val. Trečiad. ir šeštad. uždaryta.
Tel. 763-3310 Rez. GA 3-7278

DR. K. A. V. JUCAS
Board Eligible
American Board of Dermatology
SPECIALYBĖ ODOS LIGOS IR CHIRURGIJA
6324 North Milwaukee Avenue
Tel. 763-3310 649-5400
Visi telefonai 652-1851

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 So. 49th Court, Cicero
Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiad. ir šeštad. tik susitarus.
Tel. ofiso ir buto Olympic 2-4156

DR. K. G. BALUKAS
DR. FANG C. LU
AKUŠERLIJA IR MOTERŲ LIGOS
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA
6449 So. Pulaski Road (Crawford Medical Building) Tel. LU 5-6448
6907 W. 63. PL. Justice, Ill. — 599-0500
Pirma ligonius pagal susitarimą tel. neatsiliepiu skambinti 874-8018

DR. NINA KRAUCEL
KRIAUGELIONAJTE
AKUŠERLIJA IR MOTERŲ LIGOS
6132 So. Kedzie Ave.
Tel. WA 5-2670, neatsiliepiu skambinti 471 0226 Valandos pagal susitarimą

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
KODIKUI IR VAIKŲ LIGŲ SPECIALISTE
MEDICAL BUILDING
7156 South Western Avenue
Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet. Trečiad. ir šeštad. nuo 10 v. ryto iki 1 v. popiet.
Ofiso telef. RI 7-1148
Rezid. telefon. — 239-2919

Ofiso HE 4-1818, Rez. PR 6-980
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
SPECIALYBĖ VIDAUS LIGOS
2454 West 71st Street
(71-os ir Campbell Ave. kampuose)
Pirmad., antrad., ketvirtad. ir penkt. nuo 9 val. popiet. iki 7 v. vak. šeštad. nuo 9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik susitarus

DR. FRANK PLEČKAS
OPTOMETRISTAS
Kalba lietuviškai
2618 W 71st St. — Tel. 757-5149
Tikrina akis. Pritaiko akinus ir "contact lenses"
Val. pagal susitarimą. Uždaryta 12 val.

DR. LEONAS SEIBUTIS
INKSTŲ, POSLES IR PROSTATŲ CHIRURGIJA
2656 W. 63rd St. / reet
Val. antrad. nuo 1-4 popiet ir ketvirtad. nuo 5-7 vakare
Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5546

DR. J. J. SIMONAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Adresas: 4255 W. 63rd Street
Ofiso tel. PProspect 5-4416
Rezid. GRowethill 6-0617
Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val. iki 3 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak., antr. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. p. p. ir vakarais pagal susitarimą.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika ir moterų ligos
Ofisas ir rez. 2652 W. 59th St.
Tel. PProspect 8-1225
Ofiso val.: Pirm., antr., treč. ir penkt. nuo 3 iki 4 val. ir nuo 8 iki 8 v. v., šeštad. 2-4 val. popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-2125, Namų GI 8-8189
DR. V. TUMASONIS
CHIRURGAS
2454 West 71st Street
Val.: pirm., antrad., ketv. ir penktad. 9-4 ir 6-8 Treč. ir šeštad. uždaryta

Tel. PProspect 6-9400
DR. ONA VASKEVIČIUS
(VAKARAS)
GYDYTOJA IR CHIRURGE
6648 South Albany Avenue
Val.: pirm., antrad., ketv. 6-8 val. vak., penktad. ir šeštad. 2-4 popiet ir kitu laiku pagal susitarimą.

Tel. Ofiso PR 6-6446
DR. F. C. WINSKONAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3107 West 71st Street
Valandos: 1-4 val. popiet. Treč. ir šeštad. pagal susitarimą

DR. PETRAS ZLIOBA
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
6449 So. Pulaski Road
Ofiso tel. 767-2141; namų 656-4880
Val.: pirm., antr., ketv. 2-5 ir 6-8 penktad. ir šeštad. pagal susitarimą
SKELBKITES "DRAUGE"

Akademija tautos kryžkelėse

(Atkelta iš 2 pusl.)

lė? Akademijos, kuri čia atsikūrė 1955.

Akademija ir čia savo programos nekūrė. Bet ji virto forumu atskirų marių bei asmenų idėjom, mokslinei kūrybai. Dveju forumu. Viena, suvažiavimais, antra ir gal dar svarbiau — savo leidimais, kuriuose skelbiami to mokslinio lietuviško avangardo tyrinėjimai. "Suvažiavimo darbu", "Metraščiu" ir atskirų knygų suskaiciavimais apie 20. Juose per 8,000 puslapių (Lietuvoje išleistuose 4 leidiniuose buvo per 2,000 pusl.)

Šiuose forumuose pasireiškė Akademija sutraukė vyresnius ir jaunesnius asmenis. Kaip ši jaunesnė generacija, sakyčiau, mokslinis atžalynas buvo aktyvus ir aktyvėjo, rodo Akademijos leidinių autoriai.

(Ilustracija: Suvažiavime 1957 buvo 7 pranešimai, tarp jų 4 Lietuvoje dar nepasireiškę; po 10 metų, suvažiavime 1967 tarp 17 autorių jaunesnių net 13. Metraštyje, pirmame, 9 rašiniai, jų 5 priklauso jaunesniems; Metraštyje VII, 1970, vadinas, po 5 metų, yra 7 pranešimai, ir 6 priklauso jaunesniems).

Akademija virto ne tik forumu, bet ir organizacija — su 200 nariu, su 15 naujų narių mokslininkų, su 3 garbės nariais rėmėjais, su arti 10 židinių. Tai apytikriai skaičiai iš to, kada buvo suvažiavimas Toronte.

Visa tai rezultatas daugelio veikėjų. Bet juos sutelkė vieno žmogaus pasiaukojimas — talentingo organizatoriaus, kantaraus, perfekcionisto redaktoriaus. Tai prof. A. Liūma, S. I. Akademijos pirmininkas nuo 1959. Mokslinės spaudos organizavimu bei skelbimu išvijo jis atlieka panašią rolę, kaip Lietuvoje žurnalas bei laikraščius organizuodamas atliko prof. P. Dovydatis.

Liūma ne tik žmonių, raštų ir pinigų organizatorius. Jis ir idėjų organizatorius. Lietuvos suvažiavimuose idėjų raidos pagrindiniai išvagininkai buvo J. Eretas ir St. Šalkauskis. Išvijos suvažiavimuose — Eretas ir Liūma. Pavadavo ir pratęsė, ypačai moralinės problemos analizėje.

Šioje srityje Šalkauskis ir Liūma analizuoja ne ateistus, ne materialistus. Jų dėmesys nukreiptas į krikščionis, į Bažnyčią, vadinas, į "savuosius". Šalkauskis labiau kreipė akis į Lietuvos katalikus, kunigus, ateitininkų jaunimą; Liūma apskritai labiau į Vakarų žmogų, kuris vadina save krikščioniu ar Bažnyčios atstovu. Šalkauskis ir Liūma kreipia dėmesį į žmogaus suskildimą: vienaip eina jo ideologija, kitaip gyvenimo praktika. Ši žmogaus tarzijavimą, veidmainiavimą Liūma demaskuoja net aščiau.

Tačiau ir Šalkauskis ir Liūma siekia žmogaus atsinaujinimo. Šalkauskis jį vadino "Sekminiu ugnim", "gyvosios dvasios sąjūdžiu", Liūma — "gyvąja dvasia", "Evangelijos kvietimas". (Ilustracija: 4 veistas sakinių iš Liūmos "Gyvosios dvasios uždaviniai", Šv. d. VII.)

"Daugelis krikščionių, negyvenančių Evangelijos dvasia, kaip tik ir yra, tegu ne vienintelė, bet greičiausiai pagrindinė priežastis ateizmo ir materializmo..." (106 p.).

"Jie Dievo išmintį pakeitė savąja išmintimi ir ja ne tik nori vadovautis, bet ir pačiam Dievui primesti. Dievas turi taikytis prie jų norų ir užmačių. Tokie fariziejai dvasinį turinį sutelkia į katalogus ir ieško būdų ne kaip ta dvasinį turinį įgyvendinti, bet tik kaip to turinio išvengti, kiek jis sąvimeitėli nėra patarikus, kaip pro tas "kliūtis" pralįsti" (110

pačius materialistus. Materialistai turi daug ir idealizmo, bet daugelio dvasinių vertybių atstovų idealizmą labai lengvai galima laimėti materialinėmis vertybėmis. (...) idealistinių Vakarų idealizmą materialistiškiesi Rytai labai lengvai gali nupirkti palankia prekybos sutartimi" (119 p.).

"... tikrieji gyvosios dvasios uždaviniai prasideda ne nuo kitu, bet nuo savęs, ne nuo teorijos, nuostatų, didingų projektų, bet nuo praktikos, ne nuo gražių planų ar graudžių pamokslų, bet nuo darbo... ir pradėjimo nuo širdaus gyvenimo pagal Evangeliją" (120 p.).

Kaip pavyzdžiai rodo, Šalkaus-

Liūma pirm. kun. prof. Antanas Liūma kalba Akademijos suvažiavime Bostone

Nuotr. kun. Vl. Jaskevičius

kis buvo linkęs krositi labiau žmonių mintis, Liūma — žmonių širdis.

III.

1. Išvados: dėl Akademijos

Savo pranešimo gale sustočiau prie trečiojo išvadu. Pirmą — dėl pačios Akademijos. Tik visos tautos problemų kontekste aiškėja Akademijos vaidmuo. Akademija nebuvo vienintelė tautinės kultūros ir mokslo skatintoja bei rėmėja. Negalima kartais nę išskirti, kur buvo veikta Akademijos, kur kitų institucijų, nes ir vienoje ir kitoje veikė dažnai tie patys asmenys. Bet Akademijai ypatingai priklauso nuopelnas už intelektualinio elito ruošimą, krikščioniškosios orientacijos, kaip Dambrauskas sakė, gilinimą, už iškilų tautos žiburių šviesos sklaidimą. Ypačai tada, kai tauta atsidūrė kryžkelėse.

2. Dėl gairės mąstymui

Ne visada tautos dauguma prilygo savo intelektualiosios vadus ir juos suprato. Tarp tokių pvz. buvo ir Šalkauskio Rytų-Vakarų sintezės idėja. Ji buvo sutikta abejingai ir net priešiška! (A. Maceina, J. Laisvė 1958 Nr. 15-16). Maceina, kuris Lietuvoje kritikavo Šalkauskio idėją, tik po 39 metų pripažino, kad "Šalkauskio intuicija, esą lietuvių tauta pašaukta būti susitkimo erdve tarp Rytų ir Vakarų, yra teisinga. Net ir tremtyje šis uždavinys aenyksta" (tp.).

Nenyksta, nes išvilkta Šalkauskio idėja iš filosofinio drabužio ir reiškiama kasdieniniais žodžiais savo esme reiškiama ne ką kita kaip išpėjama vengti kraštutinumų, ekstremizmų. Reiškia pozityvią sugestiją laikytis pusiausvyros. (Man rodos, kad Šalkauskio siūlytas sintezės, arba pusiausvyros kelias, išreiškė lietuvių liaudies tradiciją. Liaudis niekada

nuosaikiai galvoti ir veikti. Sugėbėjo ta, kuri buvo susidūrusi ir su Vakarais ir su Rytais. Istorinė šviesuomenė orientavosi į Vakarų kultūrą nuo XIV amžiaus, juk Krokuvos universitetas buvo įsteigtas 1364. Nuo XVI amžiaus daugelis vyko į Bolonijos, Paryžiaus, Bazelio, Heidelbergo universitetus; nuo 1514 į Karaliaučiuje įsteigtą universitetą. Pagaliau iš Vakarų atėjo universitetinė dvasia ir į Vilnių. Čia 1569 buvo įsteigta jėzuitų akademija, ilgainiui paversta universitetu. Tuo metu į Maskvos kultūrinę orbitą negalėjo orientuotis. Joje universitetas tebuvo įsteigtas 1755. Aiški vakarietinė orientacija neišnyko net ir tada, kai Vilniaus universitetas buvo uždarytas, o teologijos fakultetas ilgainiui perkeltas (1842) į Petrapilį ir paverstas dvasine akademija. Jos auklėtiniai ir toliau siejosi su Vakarais. Iš jos auklėtinų atėjo ir pirmoji Akademijos idėja (P. Būčys, A. Dambrauskas). Iš dviejų kultūrų sankryžos išaugo ir Akademijos Lietuvoje paskutinis pirmininkas ir anos vizijos kūrėjas Šalkauskis.

Man rodos, kad ir dabartinė Akademija išvijoje bei šis suvažiavimas tešia tas pačias ilgaamžes Akademijos pirmačių tradicijas — pasvirimą į Vakarus, bet sykiu pusiausvyros išlaikymą problemų sprendime.

Man rodos taip pat, kad Šalkauskio skelbiama pusiausvyros, sintezės, idėja galėtų būti gairė, sprendžiant ir daugelį šios dienos problemų.

(Jos šviesoje pvz. galėtų rasti teisingą sprendimą tokios laikinio pobūdžio mūsų dažno ginčo temos kaip: politinis veikimas ar kultūrinis, Dainava ar Alabama, abstraktizmas ar realizmas kūryboje, tradicionalizmas ar progresizmas religijoje, kova prieš okupantą rusą ar prieš okupantą komunistą; net ir jaunųjų ir vyresniųjų santykiai, net ir vadinamieji ryšiai su kraštu...).

3. Dėl gairės akcijai

Paskutinė išvada liečia ne mąstymą, bet akciją. Jos esmė norėčiau palyginti su likimu evangelinės sėklos, mestos į dirvą — gerą dirvą, erkščėtuotą, akmeningą. Idėjos, ėjusios šalia Akademijos ar per Akademiją, ne visada rado gerą dirvą. Kaip minėta, nebuvo priimta Šalkauskio sintezės idėja. Nepriimta ir Pakšto koncepcija.

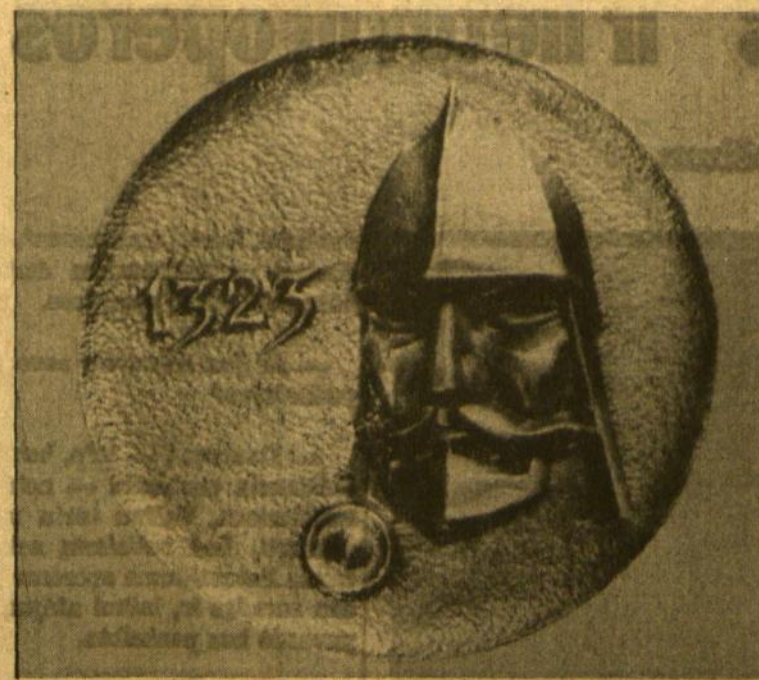
Priežastis, tur būt, ta, kad dar nebuvo dirva pakankamai paruošta. Iškilieji protai numatė toliau, nei mes neįstengėm priimti. Tegyvenom juk tik 22 nepriklausomus metus. Per tą laiką padarėm reliatyviai nuostabios pažangos (Plg. socialinio klausimo sprendimą — žemės reformą; katalikų pasauliečių apaštalavimą — KVC, kuris čia tik po 40-50 metų sprendžiamas). Bet 22 metų buvo dar per maža. Jei būtume turėję dar kitus 22 metus, būtų suspėta intelektualiai pakilti iki tokio tautos intelektualinio pajėgumo, apie kurį kalbėjo Dambrauskas; būtume suprato savo pranašus ir davę pasauliui žiburių kaip ir kitos tautos.

Ar esame išvijoje priartėję iki tokio pajėgumo?

Esame, jei suminėm intelektualinių žiburių šviesą esame pastebėję, parodę ja susidomėjimo, pritarimo ar nepritarimo — žodžiu, intelektualinio gyvumo. Jei pvz. ir prof. Liūmos tūkstančius puslapių esame bent pervertę ir antraštes paskaitę.

Šis sąlyginis "jei" nėra kritika, o tik nurodymas, kad idėja kaip ir prekė reikalinga rinkos; kad idėja kaip ir prekė reikia reklamos rinkai laimėti. Amerikiečiai tai gerai supranta. Pasirodžiusios knygos ar žurnalo lokių mintį išgriebia ir skelbia populiariuose laikraščiuose.

Jei ir mes tai pajėgtume... Jei

Vilniaus, kaip Lietuvos sostinės, suvenyrinis 650 metų jubiliejaus medalis, išleistas šiais metais Lietuvoje.

POKALBIAI SU KARALIUM

Anno Domini 1323 - 1973

Kazys Bradūnas

PIRMASIS POKALBIS

Gediminas, Dievo malone lietuvių ir rutėnų karalius, Zemgalijos valdovas ir kunigaikštis, visiems krikščionims, pasiklūsiems visame pasaulyje, vyrams ir moterims, o drauge ypač žymiesiems miestams Luebeckui, Sundui, Bremenui, Magdeburgui, Koelnui ir kitiems iki pat Romos siunčia savo nekintamos pagarbos ir palankumo pareikimą ir sveikinimą. Riteriams, ginklams, pirklams, gydytojams, kalviams, račiama, kurpiams, kalnadirbiams, malūninkams, krautuvininkams ir kitiems bet koikiems amatininkams šiuo savu laišku duodame žinią tiek čia esantiems bei nesantiems, tiek būsimoms kartoms, jog mes kiekvienam geros valios žmogui atidarome savo kraštą, valdas ir visą karalystę... Kad šie nuostatai nebūtų pakeisti, mes šį laišką paliudijome ir sutvirtinome mūsų antspaudu... Duota mūsų mieste Vilniuje po gilių svarstymų 1323 Viešpaties metais, švento Povilo atsimigtimo dienoje (iš Gedimino laiško Luebecko, Sundo, Bremeno, Magdeburgo, Koelno ir kitų miestų piliečiams 1323 m. sausio 25 d.).

Aš atėjau, karaliau, neprašytas,
Net neminėtas tavo laiškuose.
Aš ne vaizbtūnas, ne rikis,
Aš — poetas,
Tik metraštyje nutylėtas,
O pasilikęs dainose.

Karaliau, man gana —
Aš vėl turiu numirti,
Užklotas laime ir kančia.
Padėki man tik atsiskirti
Su jų matintoja virkščia —
Nukirsiški jų pašaukdamas vardu,
Apeiginiu kardu.

Bet man ir tau jau nieks neatsiliepi,
Nei žemė, nei dangus, nei giminė —
Tau per ankšta karališka padėpė,
Man per plati klajūniška erdvė,
Nesuaržyta jokių sutarčių,
Nuo jūros ligi jūros pakraščiu.

Kodėl ranka, valdove, nepakyla,
O išėini lyg žerinti dvasia,
Palikdamas neperšaukiamą tylą
Istorijos ir laiko rūkuse...
Aš negaliu, aš negaliu daugtau —
Aš pirma numiriau, paskui gimiau

Ir atėjau per miteriotą Sūdūvą,
Žėruojančią Pilėnų pelėnais,
Atnešdamas tau negirėtą gūdą
Dar svylančias delnas.
Čia stoviu, nežinodamas dienos
Ir negirėdamas nei raudos, nei dainos.

Tik taksį laikrodį toli ateityje,
Kai nei manęs ir nei tavęs nebūs,
Ir grūda po slėnščiu papilta žarija —
Karaliau, grįžk! Neperženki ribos!

populiariąją spaudą — dienraščius, savaitinius...

O padaryti tai būtų galima. Jei vietos židiny pasimtu užlavini bent sykį metuose savo susirinkime referuoti tik apie vieną iš Akademijos leidinių ir apie tai parašyti vietos laikrašty.

Tokį uždavinį atlikęs, vietos židiny galėtų jaustis įvykdes Šal-

Stasys Šalkauskis, 223 p.). Tokiu būdu židiny atliktų dirvos purmento rolę, dirvos, kuri reikalinga idėjai prigyti. Būtu tada vykdomas tas idealas, kurį skelbė Dambrauskas — pakeltas visos išvijos intelektualinis pajėgumas.

Gal apie tokią misiją verta būtų pagalvoti, pradėjus Akademi-

SEPTINTASIS POKALBIS

Aš esu įpareigotas pareikšti savo valdovo Gedimino, lietuvių karaliaus, vardu, jog mano valdovas, su visais savo pavaldiniais, su jam paklūstančiais ir norinčiais prisijungti prie jo prižada tvirtai laikytis taikos, kuri buvo neseniai sudaryta tarp krikščionių ir mūsų, lietuvių, jei tik nebus priverstas neišvengiamo reikalo gintis nuo savo priešų užpuolimų, nes jie visiškai nesistengia laikytis nuostatų kaip tik tos taikos, kurią patvirtino pats viešpats popiežius (iš Gedimino pasiuntinio Lesės pareiškimo 1326 m. kovo 2 d.).

Livonijos ledėjantys laukai
Smiego pūgoj išbala.
Ir tavo jau žili plaukai.

Kur jojame, kur jojame, karaliau?

Pasiuntiniai seniai paliko pili,
Prislėgę antspaudą melu.
Tavo širdis ir tavo lūpos tyli,
Pavirtę metalu.

Ir Dniepro vandens drėkiasi stepe,
Derlinga lyguma be galo...
Gyvi tik duona tėviškės rupia,

Kur jojame, kur jojame, karaliau?

Paleidi įkaitus. Jie trikampiu žėgnojas
Ir lenkiasi lig žemės prieš tave.
O ausyse tau šlama šventas gojus
Tolybėje ties Nemuno srove...

Mozūrų ežerai, išvydę mus,
Net vasaros vidudienį užšala.
Pašoka Tavo bėris neramus.

Kur jojame, kur jojame, karaliau?

Krūtinėje taranai dažu bokštų,
Nepadegta ir nesugriauta miehados.
Be kraujo mūsų žemė trokšta —
Kas girėdys jų iš sklėdinos žaidos?

Ir suskamba sidabro brizgilai,
Ir grėžiasi namo žirgai.

ASTUNTASIS POKALBIS

Pagal magistro, krašto maršalkos ir daugelio kitų kilmingųjų, o taip pat Rygos mieste tarybos sutikimą jie tuo reikalu paaučiavo kryžių; ir pagal Lietuvos karaliaus, jo vaikų ir visų jo bajorų sutikimą jie tuo reikalu taip pat atliko savo šventąsias apeigas (iš Gedimino prekybinės sutarties su Ordinū 1338 m. lapkričio 1 d.).

Žinau,
Patetikos nemėgsti,
Kraujų, lyg Faustas, nepasirašai
Nei pragarui, nei dangui, nei žmonėm.
Aš noriu tik labai mažai —
Sutarkime žodžiu,
Prisiekdami sudėgusiu medžiu.

Sutarkime,
kad amžinai tylėsim,
Čia susirišę paslapčia gija,
Kodėl karste užuot pelėsių,
Žėruoja žarija,
Tavo nerandamam karste
Po Katedros alkšte.

Sutarkime,
Kad apie tai nę žodžio.
Net su mirtim aš būsiu mandagus.
Jau dūmą kadugio užuodžiu —
Ir man baugus
Kiekvienas tuščias lapas sutarties,
Kiekvienas tavo sapnas po mirties.

Griebiu vis tiek ašimirką, ne amžinybę,
Skeveldrą saulės Trakų ežere
Ir prerijų žvaigždes,
Kurios kaip ugnys švystelia
Pro debesimis Montanos danguje.

Pasaulis ašdelis,
O tėviškė, kaip grūdas
Po vyturio numintu grumsteliu —
Tada užpuola toks nelauktas gūdas,
Kad jau ilgiau pakelti negaliu —
Pasirašykime,
Nors ir krauju.

Ir trūksta
Paslapčia gija,
O palenus
Išilėpsnoja žarija.

(Iš naujos Kazio Bradūno poezijos knygos "Pokalbiai su Karalium", išleistos Chicagoje Mykolo Morkūno)

kaš galiu nuveikti ir ką nuveiksiu.

"Kiekvienas iš mūsų atsako ne tik už save, bet iš dalies ir už kitus; ne tik už šią dieną, bet ir už ateitį, už būsimas kartas. Niekas negali nuo šios atsakomybės atsipalaiduoti. Mes formuojame

mai, bet — šiuo krizės ir epochų pasikeitimo metu — ilgiems dešimtmečiams, o gal net šimtmečiams. Mūsų atsakomybė yra didelė prieš artimą, prieš būsimas kartas, prieš savo tautą, prieš patį Kūrėją. Jei jau kiekvienas iš mūsų pavieniui, tai juo labiau Akademijos nariai ir pati Akademijs yra už tai atsakinga" (A.

Verdi „Kaukių balius“ ir lietuvių operos

Pokalbis su dirigentu prof. Vytautu Marijošium

Muzikos meno viršūnės pasiekęs dirigentas, muzikos pedagogas Vytautas Marijošius Chicago Lietuvos operos pakviestas diriguoti pavasarį statysimą operą Verdi „Kaukių balių“. Operos spektakliai įvyks kovo 30, 31 d., bal. 6, o gal ir 7 d.

V. Marijošiaus užangažavimas yra didelis laimėjimas. Jis visą laiką taip aktyvus ir iškilus muzikos pasaulyje. Išėjęs Klaipešos konservatorijos kursą, jau 1928 m. buvo pakviestas į Valsybinę operą Kaune akompaniatoriumi — koncertmeisteriu. Jau 1933 tapo pakviestas operos dirigentu Lietuvos meno vadovybė, pastebėjusi jo ypatingus gabumus, pasiuntė muzikos studijas gilinti į Berlyną, Prahą, Vieną, Paryžių ir Romą. Jam jau Prahoje, Berlyne teko diriguoti orkestrus.

Grįžęs į Lietuvą, tapo operos vyriausiu dirigentu ir meno vadovu. Tas pareigas ėjo, iki teko trauktis nuo raudonųjų okupacijos. Kauno ir Vilniaus teatruose dirigavo 20 operų, taigi turi milžinišką patyrimą. Jam teko dirigento pareigas eiti ir Latvijoje, ir Vokietijoje.

Kai atvyko į JAV, buvo pakviestas dėstyti dirigavimą Hart muzikos kolegijoje, kuri buvo vėliau inkorporuota į Hartfordo universitetą. Jo talentu pasigėrėti ne kartą ir Chicago lietuviai buvo jį išskviečė diriguoti koncertus ar operą. Vis neužmirštas jo M. K. Čiurlionio „Jūros“ dirigavimas ateitininkų kongreso metu. Maestro Marijošius buvo atvykęs į Chicago pasitarti statomos operos reikalais. Jį pavyko sutikti Ford City Holiday Inn. Tik neseniai grįžęs iš kelionės į Italiją, kurią lankė muzikiniams reikalais, ir nuo to prasidėjo mūsų pokalbis.

— Italijoje išbuvau 5 savaites, — pasakojo prof. V. Marijošius. Hartfordo universitetas, suėjęs jį kontaktą su Chigiana muzikos akademija, dalyvavo tarptautiniame muzikos semestre. Man teko vadovauti ten sudarytam kameriniam orkestrui. Tai buvo Sienos mieste, kur yra Vivaldi, Corelli, Nardini ir kitų barokinių kompozitorių, giminės. Be kitko turėjau perrepetuoti Bartoko šešių styginių kvartetų repertuarą ir paruošti atitinkamus kvarteto muzikus jų išpildymui.

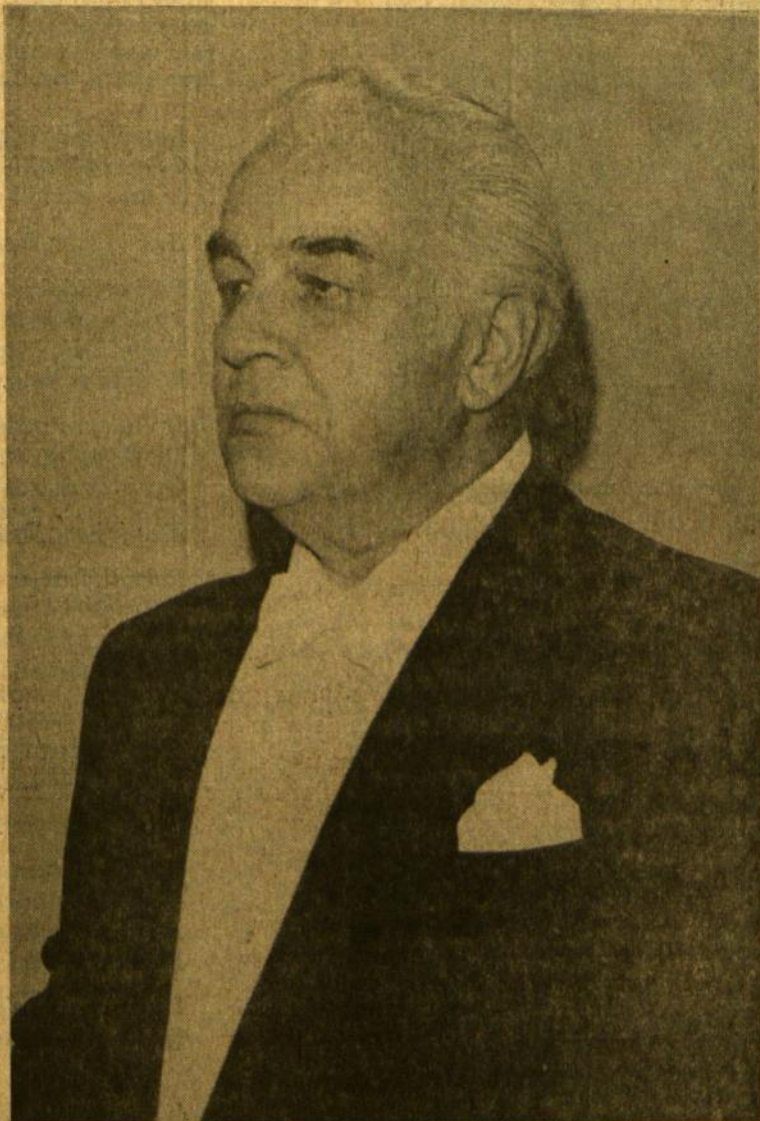
— Kokį Jums įspūdį sudarė dabartinis italų muzikinis gyvenimas?

— Jau antru kartu paskutiniu metu teko važiuoti į Italiją ir lankyti įvairius muzikos centrus. Operos sritytaliai dominuoja, bet pasilieka labai konservatyvūs. Jie neturi konkurencijos operų pastatymuose. Termi di Carracale, taip pat ir Veronoje, kur susitelkia net iki 30,000 žiūrovų ir kur įvyksta labai imponuoją didelių operų spektakliai atvirame ore.

Tačiau modernieji, avangardiniai italų kompozitoriai, kaip Nono, Maderna savo tėvynėje tuo tarpu nelabai populiarūs. Jie daug labiau žinomi Vokietijoje ir Amerikoje.

— Ką manote apie Lietuvos operos pasirinkimą pastatyti „Kaukių balių“?

— Kaukių balius jau buvo sukurtas po Rigoletto, Traviatos, Trubadūro. Jo operos Liuisa Miller ir Kaukių balius — įrodymas progresuojančio Verdi kūrybinio pajėgumo. Kad Kaukių baliuje išryškintų tragiškus mo-

Prof. Vytautas Marijošius, šio sezono Chicago Lietuvos operos dirigentas ir meno vadovas. (Lietuvių foto archyvas)

mentus, Verdi įvedė linksmesnį charakterį — Oskarą, ir tai buvo naujovė didesniai kontrastui atžymėti. Kas liečia polifoniją, opera vykusiai jungia kelias muzikines temas draugėn, ir bendrą muzikinę architektūną, kuri vėliau buvo ryškiai girdima Aidoj, Otello ir ypatingai jo paskutinėje operoje — Falstafe, kuri buvo vainikas Verdi visos operinės kūrybos.

— Ar šioj operoje ryškesnis solistų, ar chorų pasireiškimas?

— Verdi operose dažniausiai dominuoja vokalinė jėga. Ir šioje operoje pirmąja solistai prieš chorą, bet viskas išlalkyta tokioj proporcijoj, kokios pagedavo pats kompozitorius.

— Ar operoje iškeliami ir kokia ypatingesnė mintis?

— Libreto remiasi prancūzų rašyt. Eug. Scribe romanu „Švedų karalius Gustavas III“. Tema platoninės meilės ir neteisėto keršto.

— Gal būtų galima išgirsti ką iš tos operos istorijos?

— Pirmą negu Verdi sukūrė šią operą, bent keli kompozitoriai kūrė operas šia tema. Pats populiariausias buvo prancūzų kompoz. Auber, kurio opera susilaukė per 200 spektaklių. Italų kompozitoriai Mercadante ir Bellini, net ir Rossini bandė plunksną tam librete, bet paskutinis Verdi čiupo tą temą ir parašė operą, kuri nuėjo per visą pasaulį. Ji buvo statoma ir Lietuvoje su pirmo rango solistais: K. Petrausku, Grigaitiene, Jonuškaite, Vencevičaitė. Ši opera labai dėkinga kas liečia solistų sąstata, nes yra pirmąeilės partijos tenorui, dramatiniam sopranui, koloratūriniam sopranui, mezzo sopranui, baritonui ir dviem bosam — suokalbiniui — partijos, kurios Lietuvoje buvo dainuojamos Nauragio ir St. Sodeikos.

— Ar jau turite solistus šiam pastatymui?

— Šį reikalą aptarti su Lietuvos operos valdyba ir atskridau

į Chicago. Turime nemažą režisieriaus problemą. Dabar būtų dar per anksti vardus minėti.

— Kokie planai, turint minty orkestrą?

— Orkestras bus sukomplektuotas iš Lyric operos narių. Kiek sąlygos leis, viską darysime geriausiai. Marijos aukšt. mokyklos patalpos patogios lankytojams, būdamos lietuvių kolonijos centre, bet operos pastatymams nepritaikytos, ypač nelengva orkestrą sutalpinti.

— Kokį turite operos paruošimo planą?

— Kas liečia mane — esu labai surištas darbu Hartfordo universitete ir su tos vietos orkestru. Man buvo didelių sunkumų priimti Chicago pakvietimą. Operos valdyba apeliavo į mano muzikinį kredo ir į patriotinius jausmus. Sutikau. Mano atvažiavimas surištas ne vien su „Kaukių balius“ pastatymu, bet ir su numatytomis pastatyti lietuviškos operomis: Juodas laivas (J. Kačinsko) ir Lakštutė (J. Gaidelio). Šis sezonas yra pereinamasis, kada pastatysime Verdi operą, drauge ruošdamesi lietuviškų operų pastatymui — bus vykdomas techniškas pasiruošimas: partitūrų perrašymas, orkestrinių balsų paruošimas, solistinių ir chorinių gaidų paruošimas, o prieš visa tai dar reikia sutvarkyti galutinę abiejų operų redakciją ir dėl to reikės man tartis su kompozitoriais ir libretistais.

— Kaip vaizduojatės pasiruošimus „Kaukių balius“ operai?

— Negerovė ta, kad turiu didelius įsipareigojimus Hartfordo universitete, kur turiu dėstyti dirigavimą, partitūrų skaitymą, instrumentaciją; dirguoju orkestrą ir turiu seminarus slavų vokalinės literatūros; šiemet koncertiniame išpildyme Hartfordo muzikos kolegijoje diriguosiu Borisą Godunovą ir Lohengriną. Taigi mano lankymasis Chicagoje bus gana ribotas, užtat svarbu, kad mano pava-

duotojai, kurie, man nesant, vadovaus paruošiamajam darbui, būtų uolūs savo pareigose.

— Ar jau numatėte savo pavaduotojus?

— Daugumą — taip, bet dar didžiausia problema — neturiu režisieriaus. Tačiau turiu pasidžiaugti, kad režisierių sekančioms lietuviškoms operoms jau esu suradęs ir, laikui atėjus, jo pavardė bus paskelbta.

— Ar „Kaukių balius“ pastatymui turime pakankamo lygio solistų ir pakankamai stiprų chorą?

— Į viską žiūriu viltingai. Ką turime, privalome džiaugtis. Kai kuriems vaidmenims turime labai stiprius dainininkus. Tenka apgailestauti, kad vienas iš pajėgiųjų sunegalavo ir šiam pastatymui negalėsime jo turėti. Chicago Lietuvos operos choras — stiprus vienetas. Kiek jis savo kokybe ir kiekybe bus aukštumoje šį sezoną, nenoriu prieš laiką kalbėti, bet Lietuvos operos choras žinomas savo pa-

Prof. Vytautas Marijošius diriguoja simfoniniam orkestrui Chicago Orchestra Hall 1970 m. rugsėjo 5 d. Šiame koncerte, kuris buvo surengtas ateitininkijos aštuntojo kongreso proga, V. Marijošius diriguojant, buvo atlikta M. K. Čiurlionio simfoninė poema „Jūra“. Beethoveno Koncertas Nr. 1 su pianistu Antanu Smetona ir kt. Čia akimirka iš Beethoveno Koncerto Nr. 1. (Lietuvių foto archyvas)

jėgumu. Mūsų emigraciniame gyvenime Lietuvos operos administracija yra vienas iš tų ryškių „prajovų“. Grupė žmonių pasilima nepaprastą atsakomybę, ją tęsia jau 18 metų, ir sėkmingai išveža savo didelių sugebėjimų dėka ir neabejotinai paramos iš lietuvių visuomenės dė-

ka, kitaip šis fenomenas — Lietuvos opera emigracijoje — būtų visiškai neįmanomas.

— Kokiais laikotarpiais mes Jus čia, Chicagoje, matysime?

— Manau, kad mano sekantis atvažiavimas bus Padėkos die-

nos savaitgaly — lapkričio gale. Su mielu noru galėsiu kалаkutą valgyti Chicagoje. Kitas atvažiavimas galėtų būti sausio mėn. pradžioje, kai turime savo tarpsemestrines atostogas. Galutinę premjeres datą nustatys operos valdyba.

J. Prunskis

ISTORIJA LKMA IX-TAME SUVAŽIAVIME BOSTONE

Istorijos sekcijos posėdį (1973. VIII.31, 3 val. 20 min. — 5 val. 30 min. popiet) trumpą įvadiniu žodžiu pradėjo prof. Simas Sužiedėlis, pasidžiaugęs ir gausiu dalyvių skaičiumi, nors buvo penktadienis, taigi darbo diena. Paskaitų klausėsi per 60 dalyvių.

Pirmuoju skaitė dr. Viktoras Gidžiūnas, O.F.M., apie Pranciškonų — bernardinų darbus XV — XVI amžiuje, kurie XV a. turėjo Lietuvoje jau Vilniaus (1469), Kauno, Tikocino ir Polocko vienuolynus. Jie tuo metu rūpinosi misijomis, turėjo misijų privilegijas ir sakė daug pamokslų, kuriems jie buvo rimtai pasiruošę. Tuo metu lietuvių pagonybė tebebuvo gyva, o krikščionybės pažinimas dar tikrai menkas. Šalia misijų jie rašė giesmes, steigė Šv. Onos broliją, į kurią buvo susirašę ir daug didikų. Būdinga, kad pirmieji rankraščiniai lietuvių k. maldų tekstai (Tėve mūsų, Tikiu Dieva...) surasti kaip tik Vilniaus pranciškonų bibliotekai priklausančiose knygose, iš kurių turėjo pasiruošti misijoms pranciškonų klierikai. Antras rūpestis turėjo pranciškonams buvo stačiatikių vienybės reikalai su Roma. Jie turėjo Vilniuje daug pasisekimų, bet susikrto su Vilniaus vyskupu Motiejumi Trakiškiu, kuris ir toliau sugrįžusius į Romos bažnyčią stačiatikius tebeniekino, kas padarė ne tik Katalikų Bažnyčiai, bet ir Lietuvos valstybei tikrai didelės žalos — stačiatikius vėl nustumė į Maskvą.

Antruoju skaitė prof. dr. Benediktas Mačiūka, apžvelgdamas istorinius leidinius okupuotoje Lietuvoje po 1945 m. Jis paskaitoje pateikė atskirų metų istorikų praeauglį, vadinamuosius aspirantus. 1960 jų buvo 237 dirbantieji istorijos mokslų srityje, o 1971 — jau 410 žmonių. Bet jie daugiausia susispietę paskutiniam Lietuvos istorijos tarpsniui, ypač po 1944 m. sovietinei istorijai, kai senajai Lietuvos istorijai tėra vos keli asmenys (J. Jurginis, Br. Dundulis, M. Jučas, R. Jasad...). Žodžiu, nėra Lietuvos istorijos lauke jėgų balanso. Tai nulemia pati sistema, visagalė partijos ir Maskvos kontrolė. O naujusius ir sovietinius laikus tyrinėti apsprendžia ir tokie paprasti

dar dalykai: tokie darbai tuojau dar dalykai: tokie darbai tuojau ros istorijos, apgailestavo, kad sevaldžios ir partijos pastebimi, jiem surandama lėšų bei popieriaus išspausdinti, kai sen. laikų istorijos darbai leidyklų dėl popieriaus stokos nustumiami į šalį. Suminėjęs keletą geresnių Lietuvos istorijos darbu iš senosios ar kultū-

ros istorijos, apgailestavo, kad sevaldžios ir partijos pastebimi, jiem surandama lėšų bei popieriaus išspausdinti, kai sen. laikų istorijos darbai leidyklų dėl popieriaus stokos nustumiami į šalį. Suminėjęs keletą geresnių Lietuvos istorijos darbu iš senosios ar kultū-

Trečiuoju pranešimu buvo prof. dr. Pr. Rabikausko, S. J. Lietuvos istorijos šaltinių leidi-

mas, kuriame trumpai pažymėjo, kad jau I—me LKMA suvažiavime 1933 Kaune kan. Pr. Penkauskas kėlė būtiną reikalą pradėti leisti Lietuvos istorijos šaltinius. Bet tada LKMA neturėjo pakankamai lėšų, o vyriausybė dar nematė reikalo. Ir kai visi kraštai, neišskiriant ne protestantiškos Olandijos, Romoje turi (Nukelta į 5 pusl.)

meanwhile, back at your money is working!

New Higher Interest Rates

CERTIFICATE ACCOUNTS

7 1/4%	\$5,000 Minimum 4 yr. Maturity 7.63% YIELD
7%	\$1,000 Minimum 4 yr. Maturity 7.35% YIELD
6 3/4%	\$5,000 Minimum 30 mos. Maturity 7.08% YIELD
6 1/2%	\$5,000 Minimum 2 yr. Maturity 6.81% YIELD
6 1/2%	\$1,000 Minimum 1 yr. Maturity 6.81% YIELD
5 3/4%	\$1,000 Minimum 90 day Maturity 6.002% YIELD

Certificate accounts subject to penalty on early withdrawal.

PASSBOOK SAVINGS
NEW AND EXISTING ACCOUNTS

5 1/4%

INCREASES TO 5.39% ON INTEREST ACCUMULATED FOR ONE YEAR

On passbook accounts, interest is paid to date of withdrawal.

Deposits received by the 10th of the month earn interest from the 1st, if the funds remain on deposit to the end of the interest period. Deposits after the 10th of the month earn from the date of receipt.

FOUNDED 1909

Assets over \$190,000,000.00 Reserves over \$17,500,000.00

STANDARD FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION
4192 ARCHER AVENUE AT SACRAMENTO
CHICAGO, ILLINOIS 60632 PHONE 847-1140

Mykolas Vaitkus ir Jonas Aistis

Stasio Santvaro paskaitos LKMA suvažiavime santrauka

St. Santvaras, kalbėdamas apie šiemet mirusius poetus Mykolą Vaitkų ir Joną Aistį, pasiremdamas asmeniškai pažintim ir patirtim, visų pirma trumpai apibūdino juos kaip asmenybes, kaip žmones. Būdingesnės St. Santvaro mintys apie poetą kan. Myk. Vaitkaus kūrybą:

“Laikas yra itin reikšmingas veiksnys Mykolo Vaitkaus poetinėje kūryboje. Viešumoj jo vardas pasirodė 1906 m., tuoj po to, kai buvo panaikintas liet. spaudos draudimas. Tai buvo metas, kada viešpatavo Maironis. Ir, štai, dar reikšmingesnė aplinkybė — tai buvo metas, kada mūsų bendrinė kalba, o tuo labiau poezijos kalba dar tebebuvo kūdikio lopšelys. Pavyzdžiai, iš kurių galėtum pasimokyti, tesudarė tik menkai saujelė, o ir savo grožinės literatūros ugdymo horizontai, carinų rusų vis tebetrukdė, ir tebetėmė, dar nebuvo didelė viltim nutviskė. Tik atsiminim, to meto lietuvių kalba, pabėgusi iš diduomenės dvarų, užguita ir apšmeižta, gaiviai ruse no tik žaliame sodžiuje uždaryta. Kiekvienam to laiko pradedančiam rašytojui reikėjo ieškoti ir surasti ne tik savo kūrybinį Ego, reikėjo jungtis ir į bendrinės kalbos ugdymą, į poetinės kalbos kūrimą bei puoselėjimą, paprasčiausiai — reikėjo tos kalbos mokytis! Nūdien, kai į poeto Myk. Vaitkaus poetinę kūrybą galim pažvelgti iš 67 metų perspektyvos, gal nesunku bus sutarti, kad lietuvių poezijos raidai jo darbai yra didžiai reikšmingi. Didžiai reikšmingi estetizmo kryptimi, tuo skaidriu poeto tikėjimu į Amžinąjį Grožį, nuopelninigi ir kalbiniu požiūriu.

Myk. Vaitkaus poezija skaitančioj visuomenėj nebuvo labai populiarai. Čia, tur būt, bus kaltas ir gana lėtas tos poezijos brenimas, ir pakelėj sutikti kūrybiniai sunkumai, ir paties poeto nesirūpinimas reklama, ir gal stoka gerų, įžvalgių ir ištikimų draugų. Mano nuomone, kan. Myk. Vaitkaus poetinis ūgis į aukštį stipriai pašoko tik emigracijoje. Šešiose poezijos knygose vaiskiom varsom atsiskleidė jo kūrybinga siela, per ilgėsnį laiką įveikusi eibę poetinio darbo ieškojimų ir sunkumų, suskambėjusi jo dvasios savaimingumu, giedra, ilgėsiu, liūdesiu, tikėjimu ir kančia, įvedusi mus į žmogaus gyvenimo spalvų ir kontrastų kupiną erdvę. Kiekvieno poeto kūryboj yra sėkmių ir nesėkmių, tokių bruožų rasi m ir Myk. Vaitkaus eilėraščių rinkiniuose, betgi tai anaipol neturėtų menkinti jo indėlio į liet. grožinę literatūrą.”

Toliau St. Santvaras apžvelgė Myk. Vaitkaus dramaturgiją, epą, atsiminimus ir vertimus ir ištarė išvadą, kad “Myk. Vaitkaus kartoj nesurinksim tūkstančių lietuvių, kurie savo tautai būtų tiek daug ir taip sąžiningai dirbę.”

Poetas Jonas Aistis, rašydamas apie laiką ir žmones, savo mirusius draugus regėjo “debesyse žvilgančiais šarvais, plevėsujančiomis kapomis.” St. Santvaras, pradėjęs apie mirusį poetą kalbėti, tarė: “Jeigu Jono vizija nėra tik fantazija, tik fatališkas ir beprasmis žmogaus kibimas į amžinybę, tai ir jis dabar, apsišautęs žerincia dangiškaja mantija, žiūri iš didžiojo tolio į mus su glia šypsena, žiūri ir kalba: “Zaiskit, mano bičiuliai, kalbėkit, jūs gi tikrai dar nežinot, kas jūsų gyvenime yra amžina ir kas yra neamžina...”

“Poetas Jonas Aistis, — kalbėjo St. Santvaras, — be jokios abejonės, yra krikščioniškosios kultūros rašytojas. Tačiau, jei norėtumėm konkrečiai aptarti jo pasaulėžiūrą, berods, nebūtų lengvas dalykas. Labai trumpai gal būtų galima taip jo pasaulėžiūrą apibūdinti: Dievo išpažinimas, lietuvių tautos meilė, betarpinė ir besąlyginė jos laisvė ir... poezija.

geru, įžvalgiu ir ištikimu draugu. Mano nuomone, kan. Myk. Vaitkaus poetinis ūgis į aukštį stipriai pašoko tik emigracijoje. Šešiose poezijos knygose vaiskiom varsom atsiskleidė jo kūrybinga siela, per ilgėsnį laiką įveikusi eibę poetinio darbo ieškojimų ir sunkumų, suskambėjusi jo dvasios savaimingumu, giedra, ilgėsiu, liūdesiu, tikėjimu ir kančia, įvedusi mus į žmogaus gyvenimo spalvų ir kontrastų kupiną erdvę. Kiekvieno poeto kūryboj yra sėkmių ir nesėkmių, tokių bruožų rasi m ir Myk. Vaitkaus eilėraščių rinkiniuose, betgi tai anaipol neturėtų menkinti jo indėlio į liet. grožinę literatūrą.”

Toliau St. Santvaras apžvelgė Myk. Vaitkaus dramaturgiją, epą, atsiminimus ir vertimus ir ištarė išvadą, kad “Myk. Vaitkaus kartoj nesurinksim tūkstančių lietuvių, kurie savo tautai būtų tiek daug ir taip sąžiningai dirbę.”

Poetas Jonas Aistis, rašydamas apie laiką ir žmones, savo mirusius draugus regėjo “debesyse žvilgančiais šarvais, plevėsujančiomis kapomis.” St. Santvaras, pradėjęs apie mirusį poetą kalbėti, tarė: “Jeigu Jono vizija nėra tik fantazija, tik fatališkas ir beprasmis žmogaus kibimas į amžinybę, tai ir jis dabar, apsišautęs žerincia dangiškaja mantija, žiūri iš didžiojo tolio į mus su glia šypsena, žiūri ir kalba: “Zaiskit, mano bičiuliai, kalbėkit, jūs gi tikrai dar nežinot, kas jūsų gyvenime yra amžina ir kas yra neamžina...”

“Poetas Jonas Aistis, — kalbėjo St. Santvaras, — be jokios abejonės, yra krikščioniškosios kultūros rašytojas. Tačiau, jei norėtumėm konkrečiai aptarti jo pasaulėžiūrą, berods, nebūtų lengvas dalykas. Labai trumpai gal būtų galima taip jo pasaulėžiūrą apibūdinti: Dievo išpažinimas, lietuvių tautos meilė, betarpinė ir besąlyginė jos laisvė ir... poezija.

Aistis yra vienas tų retų mūsų

poetu, gal tik su skaidriu žiburiu atrandamų, kurio darbai aštrios ir niekmančios kritikos nesulaukė. Štai ką apie tai sako Ant. Vaičiulaitis Lietuvių literatūroje svetur: “Iš dabarties rašytojų Jonas Aistis dėl savo poezijos eleginio pobūdžio bei tikrumo, o taip pat tautos misijos samonės yra visuotiniausiai savo tautiečių priimtas... Ir taip Jono Aisčio lyrika guli ne “kristaliniam karste”, o “savo giminės širdyje” (30 psl.).

Ant. Vaičiulaitis yra teisingas — Jonas Aistis savo tautoj iš tikro yra visuotiniausiai mylimas. Ir, tur būt, tik dėl to, kad jo poetinė kūryba, nors savo esminiais klodais ir labai asmeniškai, ejo su laiku ir žmonių nuotakom, yra nuoširdi, atvira, paprasta ir tikrai meniška.”

Kalbėdamas apie Jono Aisčio kultūrinę bei visuomeninę publicistiką, St. Santvaras pastebėjo, kad kai kurie jo rašiniai buvo sukėlę kontroversijų ir aštrų ginčų. Tačiau, darydamas ir tų Aisčio darbų apibendrinimus, prelegentas štai ką pasakė: “Jono Aisčio Milfordo gatvės elegijos — tai rūpesčio sklidina elegiškė Lietuvai. Tose knygose yra daug įdomių minčių, samprotavimų, tikėjimo ir vilties, mokymų ir pamokymų. Žinoma, tai ne filosofų bylojimas, tai tik lyriko jausminga kalba. Ir aš bijau, kad toji kalba nebus išgirsta ir suprasta, nes, bent tuo tarpu, nėra net mažiausio ženklų, kad Jono Aisčio Elegijos vienu ar kitu būdu atsiliptų mūsų gyvenime ir mūsų veikimuose. Tuo tarpu, jeigu mes tikime jo poezija, derėtų patikėti ir jo puikių Elegijų mintim.”

kp

Lietuvių katalikų mokslo akademijos IX-tojo suvažiavimo trys paskaitininkai. Iš kairės į dešinę: Antanas Mažiulis, Vladas Kulbokas ir Stasys Santvaras.

Pagrėbštai

B. KAZIMIERAITIS

Cyril Connolly ir taip toliau

Mūsų literatūrinis gyvenimas ramus. Laikraščiuose vienodai aukštai pažymiais vertinami ir šio to verti dalykai ir grafomanija. Gražu, žinoma, nes lietuviškam piliečiui išaiškinama, kad viskas, ką jis paėms į rankas, bus didelis dalykas. Kaip pastebiu, grafomanai kažkaip sugėba susi-

uostyti ir vienas kitą paversti genijais, jiems nebėra nė reikalo maldauti, kad jų “kūriniai” kas nors ryžtųsi vertinti iš esmės. Daug kur pasaulyje taip yra. Mūsų nelaimė gal tik ta, kad beveik visi turime pinigų, dėl to galime išleisti, ką tik norime, ir draugai būtų nedraugai, jeigu jie varžytųsi įvesdinti mus į didįjį literatūros pasaulį, vis tiek, ar mes

būtume priimtini pagal kurias nors menines taisykles, ar būtume tik šiaip priplepėję puslapius. Tačiau kas nors kur nors vis tiek stovi literatūros lygio sargyboje, arba, kaip mes sakytume, gina mus nuo nuosmūčio.

Anglai štai gražiai paminėjo 70 m. amžiaus sukaktį Cyril Connolly, kuris jau daug metų “The Sunday Times” savaitraštyje pastoviai reiškiasi, kaip kritikas, ir, žinoma, daugiausia ne atitrauktinėmis temomis, o ryšium su kuriomis nors naujai išleisiosiomis knygomis.

Anglų kritikai lygiai taip pat neturi galimybių prisistatyti savo skaitančiajai visuomenei su knygomis, kaip ir mūsų literatūriškai nusitelkusius mūsiškius tai galėtų stebinti: jie juk turi apie 56 mil. gyventojų, ir inteligentijos juose, taip sakant, tiek ir tiek ir dar truputis.

Tačiau vis dėlto 70 m. amžiaus proga išleistas C. Connolly recenzijų ir literatūrinių straipsnių rinkinys “The Evening Colonnade”, taip pat pakartotinai buvo išleisti jo du romanai. Connolly romanai — nieko ypatinga. Jie nesulaukė didesnio dėmesio ir, tur būt, nesulauks. Bet kritikas jis puikus. Jaunystės metais jis būdavo pakankamai priekabus ir išdrįsdavo pakritikuoti tokias ario-meto garsenybes, kaip Galsworthy ir Walpole. Dabar jis esąs jau išmokęs pasakyti kritišką tiesą daug ramesniu būdu.

Kas gi yra tame jo recenzijų (Nukelta į 6 pusl.)

Istorija LKMA suvažiavime

(Atkelta iš 4 pusl.)

Istorijos studijų centrus, kurie ieško medžiagos savo krašto istorijai Vatikano ir kituose archyvuose, mes neturėjome dar nieko, todėl lenkai ir Lietuvos istorijos šaltiniams leisti įgijo monopolį, jie skiria daug laiko bei lėšų, tuo pačiu juos iglaudžia į savo istoriją ir taip mus nustumia į šalį. Prieš II pas. karą, buvo atvykęs ir trumpai dirbo kun. dr. J. Toraitis. 1947 į Romą atvyko prof. dr. Z. Ivinskis, visai privatus asmuo, nesulaukęs pastovios ir tvarkingos savo darbams paramos, vėliau turėjo Romą aplėsti ir susirasti kitus pragyvenimo šaltinius. Prof. dr. Z. Ivinskis sutelkė būrelį lietuvių savo bute ir jiems skaitė paskaitas iš Lietuvos istorijos, archyvistikos, paleografijos ir t.t. Taip ir paruošė būrelį istorikų Lietuvos šaltinių tyrinėjimui Romoje, o kartu ir labai daug ką nusirašė iš įvairių archyvų. Viso to prof. k. Ivinskio ir kitų darbo vaisius yra pirmasis FONTES HISTORIAE LITUANIAE. Relatones status Dioecesium in Magno Ducatu Lithuaniae tomas, išleistas kaip tik LKM Akademijos veik po 40 m. Taigi, LKM Akademia pirmoji iškelė šaltinių leidimo mintį, ji ir pradėjo darbą vykdyti. Darbas susilaukė rimtų ir labai gerų tarp tautiniuose istorijos žurnaluose recenzijų, nors lenkai priekaištavo, kad paaiškinimuose sulietuvinotos kai kurios pavardės, nerašomos kaip jas lenkai susilenki-

no, pvz. Radvila, bet ne Radwill ir t.t. Paskaitą baigdamas, prelegentas apgailestavo, kad šiuo metu jau nuo 1955 m. nebėra Romoje nei vieno lietuvių, kuris studijuotų istoriją. Jo nuomone, padėtis tikrai apgailėtina ir ja turėtų susirūpinti ir LB, ir Alta, ir Vlikas. Aplamai, visos tautos atsiumčia savo jaunus istorikus padirbėti po kelerius metus į Romą, o tik tada tos tautos ir susilaukia iš jų gerų savo krašto istorikų, prasiveržiančių pro kitus savo darbus ir įgyjančių pasaulinio garso.

Po paskaitų — pranešimų buvo trumpos diskusijos, iš jų viena vertingiausių pastabų buvo Pr. Čopėno, kuris pastebėjo, kaip Lietuvoje klastoja dabar istorijos šaltinius, kaip nutyli dokumentus ir t. t.

Atskirai dar galima suminėti, kad sekančią dieną, t.y. šeštadienį, rugsėjo 1 d. suvažiavimo dalyviai galėjo apžiūrėti ir senųjų Lietuvos valstybės žemėlapių, kurių 26 iš savo rinkinio eksponavo Antanas Mažiulis. Ten buvo G. Mercatoriaus, kun. Radvilų, 1725 m. Lietuvos jėzuitų kolegijų, M. Seutterio ir kt., kurie turėjo Lithuania propria ribas, dažnai tarp savęs nesutariančias, pvz. vienur ir Volkoviskas priskirtas, o kituose — jau ne. Dėl vietos sąlygų žemėlapių rinkinys tegalėjo būti eksponuotas tik viena dieną. J. DŽ.

Philomena Says

CHICAGO SAVINGS IS NOW PAYING

5.39% Annual Yield on 3 1/2% Passbook Accounts Daily Interest	5.92% Annual Yield on 5 1/2% 90-Day Notice Accounts \$100 Minimum	6.003% Annual Yield on 5 3/4% 90-Day Savings Certificate \$1,000 Minimum
6.81% Annual Yield on 6 1/2% One Year Savings Certificate \$1,000 Minimum	7.08% Annual Yield on 6 3/4% 30-Month Savings Certificate \$5,000 Minimum	7.35% Annual Yield on 7.00% Four Year Savings Certificate \$1,000 Minimum
7 1/4% on Four Year Savings Certificates \$10,000 Minimum	7.627% Annual Yield	

For 49 years, savers at near-\$100 million Chicago Savings have become accustomed to the highest rates permitted by law. It is possible to offer the above yield where earnings remain undisturbed and are compounded for a year or more.

Passbook Savings Earn From Day of Deposit to Day of Withdrawal

Lankydami Chicagoje būtinai aplankykite vieną iš trijų BROLIŲ SARKŲ RESTORANŲ, kur jūs būsite maloniai priimti ir puikiai pavaišinti.

SHARKO'S — Villa Park, Illinois
1 mylia į vakarus nuo 83 Rd. ant Roosevelt Rd.
Telef. — 629-9050

SHARKO'S WEST, 6301 W. 63rd Street
Telef. — Ludlow 6-3636

SHARKO'S EAST, 7840 S. Western Ave.
Telef. — Prospect 6-6644

Visuose restoranuose puikios vėdinamos salės tinkamos vestuvėms ir kitokiems rengimams. Skanus valgis, vietos užsienio gėrimai.

Savininkai — Jurgis, Gerdas ir Gregorijus Sarkos

KANADA ir U.S.A.

Pasinaudodami mūsų patarnavimu, geriausiai, paremsite savo gimines Lietuvoje, mūsų patarimas padės Jums apsispręsti ką pasiūsti ir kas bus naudinga ir praktiška.

Vasaros ir rudens sezonui, specialiai siūlome šias prekes: (Muitas jau įskaičiuotas į kainą.)

Nepermatomo nailono medžiaga suknelei	\$12.00
Gefiuro medžiaga suknelei	\$14.00
Crimplene medžiaga su blizgučiais	\$18.00
Gelėta arba ornamentais crimplene medžiaga.	\$15.00
Lygi crimplene medžiaga suknelei.	\$12.00
Dirbtinis mink kailis paltui.	\$48.00
Dirbtinio nailoninio kailio paltui medžiaga.	\$27.00
Labai gera vilnonė moteriškiems paltams medžiaga	\$36.00
Nailoniniai išseiginiai marškiniai.	\$ 9.00
Komplektas moteriškų nailoninių apatinių rūbų.	\$ 9.00

Perukai nuo \$24.00 iki \$60.00. (Muitas už peruką jau įskaičiuotas.)

Primame užsakymus: auto mašinų, motociklų, dviračių, televizijos aparatų, šaldytuvų ir kt. Persiurčiame pinigus dėl tokių prekių, kurias negalima iš čia pasiūsti.

BALTIC STORES LTD.
(Z. JURAS)
421, Hackney Road, London, E. 2., England
Telef. — 01739 8734

Sudaromė testamentus, administruojame nuosavybes, persiurčiame palikimus prekėmis arba pinigais į Lietuvą arba kitas šalis.

Pagrėbstai

(Atkelta iš 5 pusl.)

rinkinyje? Pagrindinės temos: Racine, La Fontaine, Ezra Pound, Išskyrus Poundą, kitos temos svetimos anglui. Dėl to tuoj ateina į galvą mūsų tas laimingasis Bronys Raila, kuris daugiausia rašo lietuviškoms temoms. Atrodo, kad tarp užsienio lietuvių jis yra vienintelis toks, kurio publicistiniai ir literatūriniai straipsniai pakartojami knygoje. Žinoma, taip yra dėl to, kad B. Raila, taip sakant, turi temperamento, stiliaus stiprybę ir kad jo, sakysim, literatūrinio straipsniuose nepasitenkinama pakalbėti vien apie knygą — mintys paprastai šokinėja į visas puses, ta proga ir knyga pajudinama, ir jos autoriaus gyvenimo kai kurie bruožai, ir į atsiminimus atsižįstama. Manau, kad B. Raila šitai jau yra įrodęs "Laumių juosta". Dabar girdime, kad du stambūs tomai jo "Paguodos" taip pat bus šitokios daugiausia literatūrinės įvairybės pilni.

Bet grįžkim prie Connolly. Tai taip pat žmogus, kuris literatūroje ieškojo talento. Kai atrodė, kad tokiam gyventojų skaičiumi dideliame krašte literatūra smunka, kad į gerus kūrinius niekas nebekeičia dėmesio, jis 1940-1950 m. leido "Horizon" žurnalą, pro kurį praėjo nemažai talentingų autorių. Tačiau ir tasai jo žurnalas turėjo sustoti, nes pradėjo trūkti skaitytojų. Pasirodo, kaip danguje, taip ir žemėje. Bet Connolly vis tiek pasilikio literatūros sargyboje iki šiol.

Dama Editė

Britai turi tokią rimtosios komedijos aktorę damą Editę Evans. Damos titulas jai buvo suteiktas už profesinius nuopelnus (jei gyventų Lietuvoje, tai ji, tur būt, gautų jau nebe šumauską, bet Podgorno pasirašytą akta, suteikiantį bajorišką liaudies artistės titulą).

Šita aktorė dama viešai nebesirodė nuo 1971 m. Ką gi, amželis — 85 metai. Bet štai Brighton miesto karališkasis teatras pakalbino ją, ir ji sutiko, ir visą savaitę tame mieste diena iš dienos nuo spalio 9 d. bus tokia programa: "Editė Evans ir jos draugai".

Pasirodo, dama Editė sutarė tomis savaitės dienomis padėkamuoti savo labiausiai mėgstamos poezijos, pradėdant dabar karališkąjį poeto laureato vardą nešiojančiu John Betjeman ir baigiant Šekspyru. Ji suvaidins kaip ką iš savo mėgiamausių vaidmenų (Orintijos iš G. B. Shaw "Obuolių vežimo", kurią ji suvaidino 1929 m., slauge Šekspyro "Romeo ir Julijoje", karalienę Kotryną "Henry VIII" ir kt.). Vėliau rudenį ta programa greičiausiai bus kartojama Londono bent dviejuose teatruose.

Skaitydamos tokias naujienas, mintimis nubėgi ir į Chicago ir galvoji sau, štai, panašias programas tautiečiai, tur būt, suruoš su Stasiu Pilka ar Henriku Kačinsku. Anie bajorystę neturi, bet patys yra dideli scenos bajorai, tokie pat spalvingi, kaip ir britų dama Editė Evans.

Parama skotiškam literatūros žurnalui

Mūsų žurnalai, nors ir nedaug jų tėra, nuolat nusiskundžia, kad skaitytojų mažėja, prenumeratoriai neskuba atsilyginti, o tai reiškia bėdą. Bet ar mes vieni šitokiose balose skęstame? Pasirodo, visur tos pačios bėdos, tik ne visur žurnalai priversti vien skaitytojus maldauti gelbėti.

Štai skotai leidžia tokį "Scottish International Review". Šiais metais jis yra gavęs iš Skotijos Meno tarybos 6.250 svarų para-

mos, bet vis tiek per tą laiką ir visa paramą išleido, ir pajamas už žurnalą ir dar prisidarė daugiau kaip 1.500 svarų skolos. Štai tau ir bėdos.

Per šešerius metus Skotijos Meno taryba tam literatūros žurnalui yra davusi apie 28.000 svarų paramos. Kai vis tiek brenama į skolas, žurnalui pakviestas naujas redaktorius — poetas ir dramaturgas Tom Buchan, kuris rūpinasi kaip nors pakelti skaitytojų skaičių bent iki 5.000. Tai jis gražina žurnalą išvaizda ir stengiasi pajavairinti turinį.

Kažin kas būtų, jei mūsų žurnalai turėtų už savo nugarų kokią nors tetulę meno tarybų? Tur būt, šokinėtume iš džiaugsmo.

Čigono poezija

Manau, kad JAV lietuviai žino, kur prasimuša į paviršius indėnai. Mes, toliau gyvenantieji, juos pažįstame, gali sakyti, tiek, kiek amerikietiški filmai pristato — plunksnotus, šokančius savo tautinius šokius ir kovojančius su baltaisiais.

Indėnai man atėjo į galvą, kai paskaityčiau apie Britanijoje gyvenančio seno čigono poeziją, kurios rinkinys turi greit pasirodyti. Atsiminimai ir Australijos čigonų, kurių tarpe, rodos, vienas kitas prasiveržia į krašto politikos vairotojus (parlamentarį), vienas kitas į menus.

Čigonas poetas buvo užtiktas atsitiktinai. Čigonai apskritai ir čia nemėgstami, kaip, tur būt, ir visur. Žemių savininkai rūpinasi iškrapatyti jų taborus su visais karavanais. Savivaldybės ir kaimu seniūnai vaidijasi su jais, kai jie sustoja kur nors prie miesto ar kaimo. Bet tasai poetas Lavengro (žodis, kuris reiškia žodžio žmogų) yra jau senas ir aklas ir gyvena nebe karavane, o mažame miestelyje Lancaširo grafijoje ir dar mažesniame sename namelyje, kurio mediniuose varteliuose išpauštyta arklio galva.

Atsitiktinai paaiškėjo, kad tas buvęs klajoklis yra poetas — inteligentiška anglė išaiškino paslaptį. Ji pasirodė didelė entuziastė, prikalbėjo poeta, kad reikia išleisti jo kūrybos rinkinį, ir leidėją surado (Midas Press). Palaimintas entuziazmas, jei jis baigiasi ne kalbomis, bet darbais!

Tačiau, pasirodo, Lavengro mėgsta vienatvę. Jis pats nė su leidyklos žmonėmis nepalaiko ryšių: jo tarpininkas yra vietinis arklų pirklys. Nebūtų čigonas!

EGLUTĖ, 1973 m. rugsėjo mėn. Lietuviškas vaikų laikraštėlis išleidytoje. Redaguoja: ses. Ona Mikailaitė, Elena Juknevičienė, Danguolė Sadūnaitė. Leidžia Neakaltai Pradėtosios Marijos seserys. Prenumerata 5.00 dol. metams. Adresas: Eglutė, Immaculate Conception Convent, Putnam, Conn. 06260.

pelikukai ir plastakės

BIRUTĖ PŪKELEVIČIŪTĖ
KAZYS VESELKAS

B. Pūkelevičiūtės eiliuotos pasakos viršelis, pieštas Kazio Veselkos

Vytautas O. Virkau Naujos K. Bradūno knygos aplankas

Nauji leidiniai

Kazys Bradūnas, POKALBIAI SU KARALIUM. Anno Domini 1323 - 1973. Grafika: Vytautas O. Virkau. Išleido Mykolas Morkūnas 1973 m. Chicagoje. Spaudė Morkūno spaustuvė, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636. Leidinys didelio formato, kietais viršeliais, Vytauto Virkau pieštu aplanku ir ištisus puslapius užimančia grafika skyrų pradžioje. Rinkinio kaina 5.00 dol. Chicagoje "Pokalbiai su karalium" gaunami Drauge ir Jono Vaznelio prekyboje. Kitų kolonijų knygų platintojai ir pavieniai skaitytojai leidinį gali užsisakyti, kreipdamiesi į leideją: Mykolas Morkūnas, 6051 S. Ashland Ave., Chicago, Ill. 60636.

Minint Vilniaus, kaip sostinės, 650 metų sukaktį, K. Bradūnas parašė eilėraščių ciklą, o Morkūnas išleido puošnų leidinį, kur autorius veda poetinį ir dramatinį pokalbį su karalium Gediminu, atsiliepią ir valdovo ir valdovui rašytus laiškus, į padarytas su kaimynais sutartis ir Gedimino sumanytą krikščytis. Pokalbis neišsiterka vien XIV šimtmečio istorinėje plotmėje, o dažnai persipina ir su šių dienų išsivijęs ir pavergto krašto situacija bei asmeniška žmogaus ir išsivio poeto tragika.

Knygoje iš viso yra dvylika pokalbių. Kiekvieno pradžioje duodama iškarpa kurio nors istorinio dokumento: laiško, taikos ar prekybos sutarties teksto, pasiuntinio pranešimo ir pan. Ir po to jau eina paties autoriaus atsiliepią ir keliamą problemą. Pokalbiai knygoje suskirstyti į tris skyrius, kiekvienas po keturis pokalbius. Skyrių pavadinimai jau iš anksto nurodo temos pobūdį: Laiškai, Sutartys, Krikštas.

PELIUKAI IR PLAŠTAKĖS. Parašė Birutė Pūkelevičiūtė. Iliustravo Kazys Veselka. Eiliuota pasaka. Išleido "Darna" Chicagoje 1973 m. Leidinys patogus ir gražus formato, 40 psl., kiekvienas puslapis iliustruotas dviem spalvų piešiniais. Leidinio kaina 1.50 dol., gaunamas ir "Drauge". Birutė Pūkelevičiūtė mūsųose yra žinoma, kaip žmogus, turintis daugelį talentų ir juos kūrybingai ir sumaniai išnaudojantis. Ji ir poetė, ir romanistė, aktorė, režisierė, dramaturgė, "Baltaragio malūno" ir "Milžino paunksmės" įkūnytoja plokštelėse, vaikų literatūros kūrėja ir jiems plokštelės "Zirginėliai" parūpintoja, pasakos "Aukso žąsies" autorė knygoje ir filme.

O štai ir vėl graži jos dovanėlė

vaikams — eiliuota pasaka "Peliukai ir plastakės". Kai mokslo metų pradžioje ar pabaigoje, Kalėdų šventėse ir kitomis įvairiomis progomis taip trunksta knygumai, padovanotini mažajam skaitytojui, tai tik ką pasirodė "Peliukai ir plastakės" bus tikrai viena iš tų knygelių, kurias mažieji su malonumu varto ir skaityti. Ši Pūkelevičiūtės pasaka išleista labai skoningai ir Kazio Veselkos iliustruota labai smagaus tipo meistriškais piešiniais.

B. Pūkelevičiūtės šios rūšies pasakiškas eilavimas žodžio ir eil-

A. TVERAS
LAIKRODŽIAI IR BRANGENYBES
Pardavimas ir taisyimas
2646 W. 69th St., Tel. REpublic 7-1941

Dabar kaip tik laikas siųsti DOVANAS ŠVENTĖMS savo giminėms Lietuvoje ir USSR.

MOTOCIKLUS, ŠALDYTUVUS, SKALBIMO MAŠINAS, TELEVIZIJOS APARATUS, KAMERAS, SIUVAMAS MAŠINAS, BALDUS

taip pat drabužius, medžiagas, kailinius, rankinius laikrodžius ir maisto produktus

Nauji Automobilių Modeliai:

ZHIGULI VAZ-2101
ZHIGULI VAZ-2102 Station Wagon
ZHIGULI VAZ-2103 Naujas Modelis
MOSKVIH 408-IE
MOSKVIH 412-IE
ZAPOROZHETS ZAZ-968

PODAROGIFTS, INC.
Yra VIENINTELE firma Amerikoje, siūnianti DOVANINIUS CERTIFIKATUS per VNESHPOSYLTORGĄ be jokių tarpininkų. PODAROGIFTS, INC. yra VIENINTELE firma Amerikoje, pateikianti persiuntimo įrodymus, atitinkančius jos susitarimą su VNESHPOSYLTORGĄ.

Klientų patogumui, užsakymus galima paduoti bet kuriai prie mūsų prisijungusiai firmai:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
723 Walnut St., Philadelphia, Pa. 19106

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY
1776 Broadway, New York, N. Y. 10019

COSMOS PARCELS EXPRESS CO.
488 Madison Avenue, New York, N. Y. 10022

arba tiesioginiai į mūsų vyriausią įstaigą:

PODAROGIFTS, Inc.
240 FIFTH AVE. (tarp 27 ir 28 g-vės) NEW YORK, N. Y. 10001
Tel. (212) 685-4587
Atidaryta šeštadieniais iki 5 val.

lutės prasme yra taip sklandžiai ir vaizdingai išlygintas, kupinas pasakos nuotykių ir lyrikos, kad skaitant, visa tai teikia malonumą ne tik mažajam skaitytojui, bet ir kiekvienam, mėgstančiam didelį meną miniatiūrose. Štai "Peliukų ir plastakių" pradžia:

Pamiškėje upeliukas, Prie upelio žydė gėlės; Jo pakrantėj du peliukai Pasistatė malūnelį. Taip agucnių, tarp ramunių Sukas vėjinis malūnas: Dieną-naktį ūžia girtos, Mala kviečius, mala žirnius. O peliukai net sušilę Miltus semia, miltus pila Ir, nešiodami mašius, Braukia prakaite lašus.

O kas toliau atsitiko, tegu ras skaitytojas pačioje knygelėje.

10 ATVIRUKŲ LAISKŲ su istorinę Lietuvą liečiančia senųjų atlasų, žemėlapių bei knygų grafika. Išleido Santara - Šviesa. Spaudė M. Morkūno spaustuvė Chicagoje. 10 atvirukų - laišku su vokais kainuoja 2.00 dol. Juos galima gauti ir "Drauge".

Paprastai žmonės mėgsta rašyti savo pažįstamiems laiškus ne vien tik ant balto, lygaus popieriaus, bet ir ant meniškų puošnių atvirukų. Dažnai mes peikiamės tam reikalui atvirukus meno muziejų priemonėse. Atvirukuose ten puikiojasi didžiųjų dailininkų tapybos ir grafikos darbai spalvotos ir nespalvotos nuotraukos. Tokius atvirukus mėgstantiems ne kartą, tur būt, atėdavo mintis: o kodėl mes negalėtume turėti panašių atvirukų lietuviškoms temoms, štai dabar jau ir turime. Atvirukai yra dvigubo sulenkimo, kur pirmajame puslapyje matome originalaus dydžio ar padidintą detalę, kurio nors istorinės Lietuvos miesto, pilies, istorinio ženklų ar istorinio teksto, o antras, trečias ir ketvirtas atviruko puslapis paliekamas tuščias laišku rašyti. Vaizdų ir detalių grafika paimta iš plačiai

žinomų šaltinių: Brauno ir Hogenbengo 1574 m. atlaso, Cosmographia Universalis 1544, Chodzko La Pologne historique 1835-43 m.

LAISKAI LIETUVIAMS, 1973 m. rugsėjo mėn. Nr. 8. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuvių jėzuitai, redaguoja J. Vaišnyns, S. J. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, Ill. 60636. Metinė prenumerata 5.00 dol.

MOTERIS, 1973 m. liepos — rugpjūčio mėn. Nr. 4. Lietuvių moterų žurnalas. Redaguoja Nora Kulpavičienė. Administruoja Bronė Pabedinskienė. Leidžia Kanados Lietuvių katalikų moterų draugija. Redakcijos ir administracijos adresas. Moteris, 1011 College St., Toronto, M6H 1A8, Canada. Metinė prenumerata 10.00 dol.

MŪSŲ VYTTIS, 1973 m. Nr. 1. Redaguoja Ramunė Kviklytė.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY
Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikėlių rėmai, pritalkinti paveikėliams ir skelbimams, rėmai — metalu apšieti rėmai.
2400 So., Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

5747 S. Campbell, Chicago, Ill. 60629. Administruoja Alfredas Kleinaitis, 9207 S. Sawyer, Evergreen Park, Ill. 60642. Metinė prenumerata 5.00 dol.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY
REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MEGĖJAMS

Daug autapysite pirkdami čia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pinau užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir kevirtad. vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60639
Tel. PROspect 6-8998

KONCERTINES YPATINGAS GITARAS IR KANKLES
DARO PAGAL UZSAKYMĄ IR TAISO STIGINIUS MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS
1914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 652 - 3200

CHRYSLER — PLYMOUTH — IMPERIAL — VALIANT

BALZEKAS MOTORS
4030 Archer Avenue Tel. VI 7-1515

Now . . . A New Service From Balzekas!

AUTO RENTAL Rates From **\$6 Day**

NEW PLYMOUTHs: Rates start at \$6 Day, 8c Mile
For Rentals Call Mike Kool at VI 7-1515

Nauji 1973 PLYMOUTH, 2 dr. DUSTER \$2,376.00

Nauji 1973 CHRYSLER 4 durų — nuo \$3,695.00
Daugumas automobilių turi Air Conditioning.

Yra likę keletas naujų 1972 metų 4 durų PLYMOUTH tik už \$1,864.00

VARTOTI gerame stovyje AUTOMOBILIAI parduodami URMO KAINA.

Turime naujų ir vartotų STATION WAGON.

Seniausias CHRYSLER prekybininkas Chicagoje

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION
B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street Tel. LA 3-1083
PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7%	6 1/2%	5 1/4%
Mokamas už 4 m. sertifikatus. Minimum \$5,000.	Mokamas už 1 m. sertifikatus. Minimum \$1,000.	Mokamas už investavimo sąskaitas.

PINGAI ĮNEŠTI IKI 15 D. PELNO NUOSIMCIUS NUO 1 D. Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

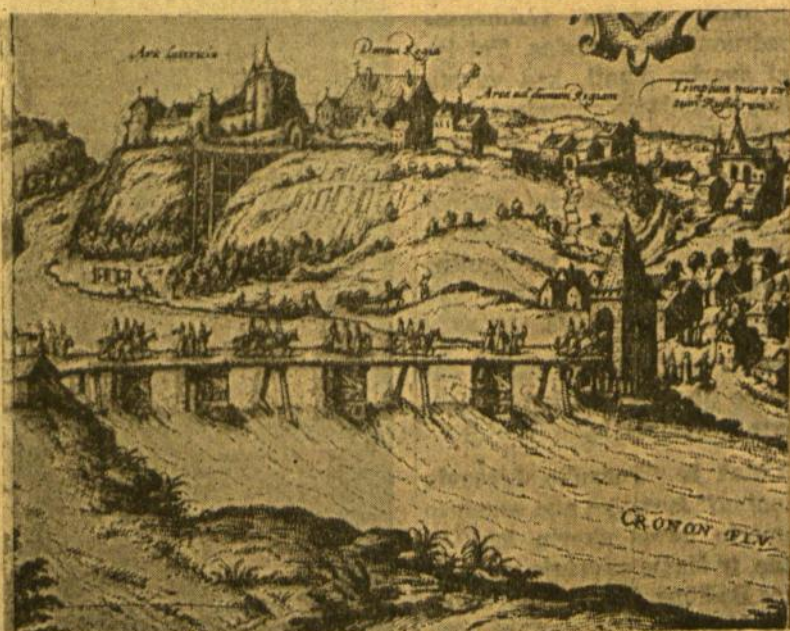
VALANDOS ANTRAD. IR PENKTAD. ŠEŠTAD. 9 v. r. iki 12 v. d. PIRMAID. IR KETVIRTAD. 9 v. r. iki 6 v. v. Trečiad. uždaryta. 9 v. r. iki 9 v. v.

Kultūrinė kronika

Kultūriniai penktadienių vakarai Jaunimo centro kavinėje, Chicagoje

Jaunimo centro šeimininkai — lietuviai jėzuitai nori, kad naujuosius pastatius skoningai įrengta kavinė būtų ne vien tik poilsio, bet ir intelektualinio intereso ir kultūrinės pramogos vieta. Todėl penktadienių vakarais suėjusiems išgerti kavos ir pasikalbėti su pažįstamais, nutarta pateikti ir kokią nors koncertinę, vizualinę literatūrinę, recitalinę ar kitokią kultūrinę programėlę. Programų moderatore pakviesta jaunosios kartos kūrybinga reprezentantė

Teresė Pautienė - Bogutienė. Jos suorganizuotos programėles kavinėje bus kiekvieną penktadienį 8 val. vak. Pirmoji tokia kultūrinė vakaronė - kavutė įvyks š. m. spalio 5 d. 8 val. vak. Ką žys Bradūnas praves pašnekesį tema "M. K. Ciurlionio pasaulis". Pašnekesys bus iliustruotas M. K. Ciurlionio kūrybos skaidrėmis ir trumpomis muzikinėmis ištraukomis. Visi kavos ir kultūrinės pramogos mėgėjai kviečiami atsilankyti.

Gardino miesto detalė iš "Braun'o ir Hogenberg'o 1574 m. atlaso. Tiltas per Nemuną. (Iš Santaros šviesos išleisčių atvirukų. Žiūr. Naujuosius leidinius 6 psl.)

Danutė Stankaitytė Gage Parko LB apylinkės Chicagoje parengime

Kuklaus masto rengėjai — Gage Parko LB apylinkė suruošė jaunimo centro didžiojoje salėje parengimą: koncertą-balių, skirtą gražiam kultūriniam tikslui — liuanistinėms mokykloms paremti. Šį parengimą savo dalyvavimu pagerbė mūsų žymi solistė Danutė Stankaitytė. Gaila, kad kilmus tikslas buvo kukliau paremtas mūsų visuomenės, gan šyščiai atsilankiusios.

Ilgesnį laiką negirdėjus, buvo įdomu vėl išgirsti Danutę Stankaitytę. Išpūdis buvo malonus ir padrašinantis. Solistė davė parengimo dvasiai pritaikintą lengvesnio tipo programą. Ji yra geroje vokalinėje formoje; balsas atrodo kiek švelnėja, apsaisto ir gal vis daugiau linksta prie lyrinio dramatinio žanro. Balsas gerai apvaldytas, ypač nėra jokių klūčių aukštutiniam registre, tiek "piano" tiek "forte" dinamikoje. Turime imponuojančio masto dainininkę, kuri, nors "ne iš to duona valgo", bet pajėgia palaikyti ir dar gerinti pasiektą lygį. Ypač tai žymu rūpestingame muzikiniame pasiruošime. Koncertas buvo lengvo, kiek improvizuoto pobūdžio. Nepaisant to, ir menkesnės vertės nudėvėti numeriai, kaip K. Kavacko "Na tai kas" ar St. Gailevičiaus "Oi laukiau, laukiau" nenustojo įdomumo. Chopino "Ru-

duo", iš tikrųjų fortepijoninis etiudas, skirtas pianistams dainuojančio tono išvystymui, bet sėkmingai pritaikintas ir dainavimui, davė progos parodyti lyrinį "bel canto". J. Gruodžio "Rūta" (K. Binkio žodžiai) buvo atlikta greitesniu tempu, pritaikintu aukštesniam balsui, suteikiant dainai ne tiek kontempliatyvų, kiek žaismingą pobūdį. Rūtelės arija iš K. V. Banaičio "Jūratės ir Kastyčio" praskambėjo ne tik poetiškai, bet ir dramatiškai. Dvi operinės arijos ("Tosca") ir "M-me Butterfly" irgi buvo atliktos su mūsų solistei atitinkamu lygiu.

Tiksliai ir niuansuotai koncertą palydėjo Alvydas Vasaitis.

Vladas Jakubėnas

PRAPLECIAMA KRIKŠČIONIS GYVENIME LEIDYKLOS VADOVYBĖ

I Krikščionis Gyvenime knygų serijos redakcinę vadovybę yra naujai pakviestas kun. dr. Juozas Prunskis. Ankstybesnieji redakcinės vadovybės nariai yra: prel. dr. Vytautas Balčiūnas (Thompson, CT), dr. Juozas Girnius (Boston, MA), kun. dr. Jonas Gutauskas (Delhi, Ont., Kanada), kun. Stasys Yla (Putnam, CT), prof. dr. Antanas Maceina (Muenster, Vokietija), prof. dr. Simas Sužiedėlis (Brookton, MA).

JAV L.B. LEIDINIUI "Žmogaus teisių pažeidimas sovietų okupu Lietuvoje" ispaniškai laida aukojo:

- \$150.00 — Dr. V. Dubinskas.
- Po \$100.00 — Dr. P. Kisielius, Panevėžio klubas, Lietuvių Gydytojų Sąjunga.
- Po \$50.00 — Dr. G. Balukas, Dr. L. Kriaučiūnas, Meškeriojų-Medziotojų klubas (A. Ramonis), Marquette Parko Lietuvių namų savininkų org.
- \$30.00 — Dr. K. Pemkus.
- \$29.00 — Venezuelos Lietuvių klubas.
- Po \$25.00 — Dr. K. G. Ambrozaitis, Dr. V. Dargis, Tauragės klubas, Zarasių klubas, Suvalkiečių klubas, Anglijos Lietuvių klubas.
- Po \$20.00 — Dr. D. Giedraitis, Dr. J. Aglinskienė, Dr. F. Mažeika, Lietuvos ūkininkų Sąjunga, Baltic Bakery, Alias Pagelbinis vienetas (J. Stulpinienė).
- Po \$15.00 — Sakių klubas, Vilimas Movers.
- Po \$13.00 — V. Mikutis, Krivulės klubas.
- Po \$10.00 — Br. Macianskis, P. Dambrauskas, V. Ancerevičius, Br. Sed-

VILNIUJE NUŽUDYTO KANKINIO BIOGRAFIJA

Bolševikų Vilniuje 1947 metais nužudyto vysk. Vinco Borisevičiaus biografiją ruošia spaudai kun. dr. A. Baltinis. Knygą planuoja išleisti Krikščionis Gyvenime. Veikalas gal būtų išleisti Lietuvių katalikų mokslo akademijos Negestančių žiburių serijoje.

PROF. DR. A. MACEINA RUOSIA NAUJĄ VEIKALĄ

Vokietijoje gyvenantis prof. dr. A. Maceina ruošia spaudai naują knygą: "Religijos filosofija", kurią yra pasiryžęs išleisti Krikščionis Gyvenime. Po šio veikalo prof. Maceina yra pasiryžęs rašyti knygą apie religiją ir ateizmą. Šiuo metu, keturis kartus peržiūrėjus korektūrą, "Draugo" spaustuveje jau spausdinama prof. Maceinos knyga "Krikščionis pasaulyje". Veikalas netrukus bus baigtas spausdinti. Krikščionis Gyvenime prenumeratoriai visus šios leidyklos leidinius gauna su 25 proc. nuolaida. Adresas 4545 W. 63 St., Chicago, Ill., 60629. Prenumeratoriūmi taip pat, atsintus savo adresu.

E. GAPUTYTĖS PARODA

Britanijoje gyvenančios skulptorės Elenos Gaputytes paroda buvo surengta Londone liepos mėn. Nuo rugsėjo 24 d. iki spalio 13 d. jos skulptūrų paroda vyksta "The David Paul Gallery" Chichesterio mieste, pačiuose Anglijos pietuose, be kita ko, mieste, turinčiame garsią katedrą.

PASKAITOS APIE CHICAGO ARCHITEKTŪRĄ

Spalio mėnesio ketvirtadieniais 12 val. 15 min. Chicago miesto bibliotekos centriniuose rūmuose, Michigan ir Randolph gatvių sankryžoje, vadovaujantieji architektūros ir meno specialistai skaitys paskaitas apie Chicago architektūrą. Paskaitų tvarka: spalio 4 d. Northwestern univ. meno ir urbanistikos profesorius C. W. Condit kalbės apie Chicago mokyklų architektūrą, spalio 11 d. JAV architektų instituto direktorius W. R. Hasbrouck kalbės apie garsųjį architektą F. L. Wright; spalio 18 d. Chicago univ. meno prof. P. E. Sprague aiškins architekto H. H. Richardson laimėjimus; spalio 25 d. Illinois univ. architektūros prof. M. Gelick laikys paskaitą apie dabarties architektūrą.

Padidintos Lietuvių katalikų mokslo akademijos premijos

Lietuvių katalikų mokslo akademija yra pradėjusi skirti kasmetines premijas už mokslo veiklą (1000 dol.), už žurnalistinį darbą (500 dol.) ir už religinį veikalą (500 dol.). Šių premijų iniciatorius ir mecenatas — kun. Juozas Prunskis dabar nutarė tas premijas padidinti ir jos visos trys bus po 1,000 dol. Keturįtojo kasmetinė premija už visuomeninį darbą skiria ir tvarko Pasaulio Lietuvių katalikų bendrija.

Viktoro Petravičiaus dailės studija

Zinomo mūsų grafiko, tapytojo ir skulptoriaus dailės studija šio sezono darbą pradeda spalio 15 d. Studijinis darbas vyks jo paties galerijos patalpose 7241 S. Claremont Ave. Čikagoe, norintys lankyti Viktoro Petravičiaus dailės studiją ir joje savo talentą konkrečiu darbu pagilinti, gali paskambinti telefonu 776-3997 ir susitarti su pačiu dailininku.

Dvi dėmesio vertos dailės parodos Chicago Mėno institute

Zymas amerikiečio realisto dailininko Winslow Homer (1836-1910) apžvalginė darbų paroda Institute vyksta iki spalio 21 d. ir Otterlo miesto (Olandijoje)

Kroeller - Mueller vardo valstybinio muziejaus žymų pasaulio dailininkų piešinių kolekcija

taipgi išstatyta iki spalio 21 d. Paroda atsiusta daugiau kaip 120 piešinių; didelė jų dalis yra žinomojo Vincent van Gogh kūryba.

MAGNETAIS GYDO ŽMONES

Medicinos tyrinėtojai Californijoje pradėjo vartoti magnetus, kad jais iš lauko galėtų reguliuoti geležies ir kalcio kity medžiagų kiekį kuriuose nors žmogaus kūno organuose.

Sol. Leonas A. Baltrus, gyvenantis Rochester, N. Y., atlikęs vaidmenį spalio 14 d. Margušio rengiamame dainos, žodžio, muzikos, juokio ir šviesos spektaklyje Vilniaus pašvietė. Pastatymas — Dariuso Lapiński.

Koncertas devintame LKMA suvažiavime

Lietuvių Katalikų mokslo akademijos devintasis suvažiavimas buvo baigtas iškilminga vakaraine, kurios metu įvyko koncertas. Programoje: solistas bosas Benediktas Povilavičius, smuikininkas Izidorius Vasyliūnas ir kompozitorius Jeronimas Kačinskis. Benediktas Povilavičius, kurio balsas pasižymi gražia šiluma, išpildė keturias dainas: K. V. Banaičio "Gieda gaideliai, ryliuoja", M. Petrausko "Tykia, tykia Nemunėlis teka", V. Jakubėno "Nejaugi, Dieve", V. Klovos Udrio arija iš operos "Pilėnai".

ir Vilniaus konservatorijų dėstytojas bei dėstęs Caucos universitete Columbijoje ir dėstęs dabar dviejose Bostono muzikos mokyklose, savo darbu prurtino šį devintąjį lietuvių mokslininkų suvažiavimą. Benediktas Povilavičius padainavo ir šių dienų kompozitorių Klova, gyvenantį dabar Lietuvoje.

K. V. Banaičio "Rapsodinė sonata" piešia Lietuvos gamtą ir kelia ilgesio nuotaiką. Sonata yra veikalas, kur du instrumentai, smuikas ir fortepijonas, atlieka dvi lygias dalis. Smuikas ir fortepijonas čia yra partneriai, todėl pianisto rolė yra labai svarbi sonatoje, tiek pat kiek ir smuiko. Kompozitorius Jeronimas Kačinskis buvo kameristas, ne akomponiatorius, sonatą išpildant. Kamerinė muzika reikalauja didelės technikos, ir ją kompozitorius Kačinskis turi. K. V. Banaičio sonata yra paremta lietuviška liaudies melodija, priimama klausytojų mieliau ir lengviau kaip modernioji. J. Gaidelio "Lietuviška šokis Nr. 1" praskambėjo ugningai kaip žaidimas.

Klausytojų dėmesį traukė ir laikė vokalinė muzika. Ji visuomet yra mielesnė už instrument-

prantame prie V. Klovos arijos iš operos "Pilėnai", kurią B. Povilavičius dainuoja apimimą kartą. Tai romantinė arija, ir kaip kiekvieno romantinio charakterio veikalas, jos klausytis yra malonu. B. Povilavičius turi didelį balsą, kuris ypač gerai skambėjo aną vakarą. Povilavičiaus klausytis yra miela: jis yra nuoširdus, paprastas, neturi pretenzijų ir manierų, jis yra toks, kaip ir mūsų daina. paprastas ir nuoširdus.

E. V.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ ir kitus kraštus

NEDZINSKAS, 4065 Archer Ave. Chicago, IL, 60682, tel. YA 7-5980

HEATING CONTRACTOR
Irengiu mlaeste ir uzmiesty nauju ir perstatau senus viasy rusiu namu apšildymui pečius, air conditioning ir vandens boilerius. Dirbu greit, atitinkamai ir garantuotai.
DOMAS ZURASKAS
4444 S. Western Ave. Chicago, Ill. 60609
Tel. VI 7-5447

A. VILIMAS MOVING

BODY WORK
2637 W. 47th St., tel. 523-1249 Chicago, Illinois 60632

COLLISION EXPERTS
JOHN STANEVICIUS
(Kontler) Filnas Patalymas.
Transmissions — Dažymas — Motoro — Karoserijos (Body) ir Sparnų darbas
2637 W. 47th St., tel. 523-1249 Chicago, Illinois 60632

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

- MOSU BENDROVE veikia nuo 1947 metų. Kiekvienais metais mes persiunčiame į Lietuvą greit ir saugiai fūkstancius siuntinių.
- MOSU BENDROVEJE ir jos skyriuje Jūs visuomet rasite didelį pasirinkimą prekių, kurios labai vertinamos Lietuvoje.
- TAIP PAT PRIIMAME užsakymus AUTOMOBILIAMS (Ziguli, Moskvė, Zaporozec), motociklams, šaldytuvams ir kit. oficialiomis kainomis.
- JEIGU JOS NORITE PAKVIESTI į Lietuvos gimines, mes parūpiname reikalingus dokumentus.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.
220 SOUTH STATE ST., CHICAGO, ILL. 60604
TEL. WA 2-9354
ir mūsų skyrius:
2618 WEST 63rd ST., CHICAGO, ILL. 60629
TEL. WA 5-2466
DVIEJOSE PATOGIOSE VIETOSE

McKEY & POAGUE
Real Estate INSURANCE Management
Visų rūšių draudimai žemiausiomis kainomis. Mes atstovaujame geriausias kompanijas. Pasitarkite. Informacijai kreiptis į
EDWARD PAUKŠTIS
3145 W. 63rd St. - HEMLOCK 4-4300

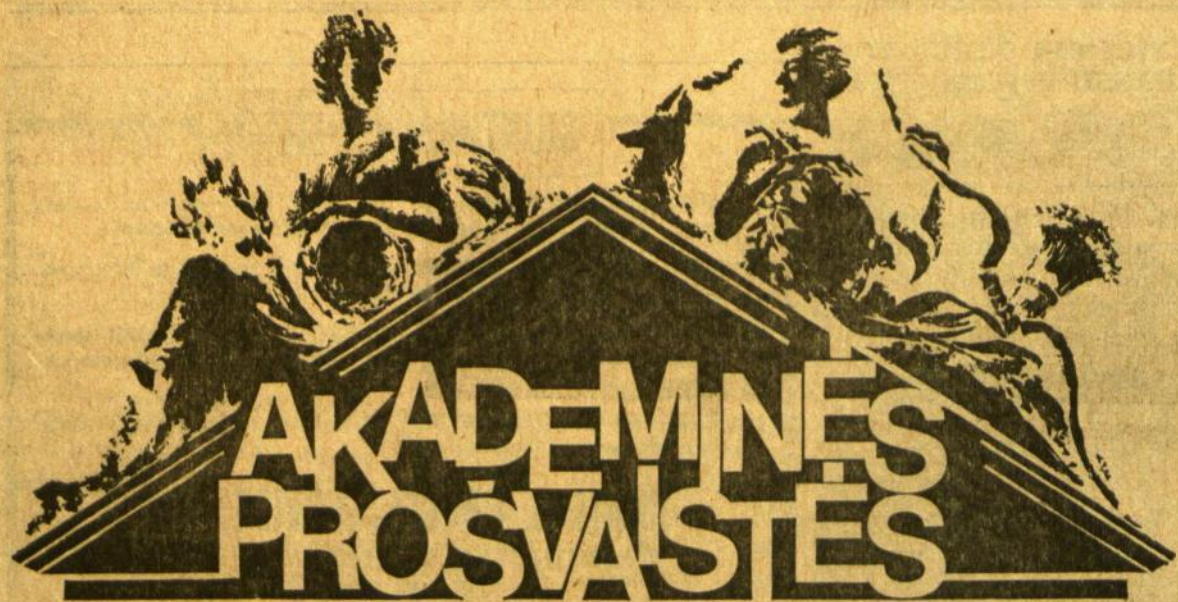
PETKUS
MARQUETTE FUNERAL HOME
— TEVAS IR SŪNUS —
TRYŠ MODERNIAKOS KOPLYČIOS
2533 West 71st Street Tel. 470-2345
1410 S. 50th Ave., Cicero 7Ownhall 8-2108-09
AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai
MAZEIKA & EVANS
6645 SO. WESTERN AVE.
TRYŠ MODERNIAKOS AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS
MARNONAS VERTA
REpublic 7-6600 REpublic 7-6601

E U D E I K I S
Dovydas P. Gaidas — Geraldas F. Daimis
Laidotuvių Direktorai
Trys Modernios Koplyčios:
4830 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAI DOTUVIŲ DIREKTORIAI
Lietuvių Laidotuvių Direktorių Asociacijos Nariai
ANTANAS M. PHILLIPS
3307 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401
STEPONAS G. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNOS
2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1218
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410
PETRAS BIELIONAS
1848 S. CALIFORNIA AVE. Tel. Lafayette 8-8572
POVILAS J. RIDIKAS
3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911
JURGIS F. RUDMIN

FRANK'S TV and RADIO INC

REDAGUOJA JŪRATĖ JASAITYTĖ, 6922 S. OAKL. EY AVE., CHICAGO, ILLINOIS 60636

JAUNIMAS TAUTINĖJ VEIKLOJ IR LIETUVIŲ BENDRUOMENĖJ

Tema, referuota IV PLB seime, Washington, rugsėjo mėn. 1 d.

Prieš pradėdami svarstyti jaunimo tautinėje veikloje klausimą, turime nusistatyti, kas mes esame ir, aplamai, ko siekiame. Ir vienas, ir kitas klausimas atsakyti labai lengva, bet, norint išsamiau pažvelgti į jaunimą, reikia prie vieno ir kito klausimo kiek ilgiau sustoti.

Pirmiausia — kas mes esame? Patinka ar ne, mes esame ne Lietuvos lietuviai. Esame Amerikos, Brazilijos, Kanados ar kurio kito krašto gyventojai. Ir mes nesirengiame būti Lietuvos lietuviais. Jeigu dar tikėtume ir ruostumės būti Lietuvos lietuviais, tai būtų labai netikra, nes jeigu atvirai patatysiu klausimą jums, kiek iš jūsų čia susirinkusių grįžti gyventi į Lietuvą, jeigu šiandien tokios sąlygos būtų, tikiu, kad amžių pabaigti, kurie dabar jau yra pensijoje, greičiausiai į Lietuvą ir važiuotų. Bet tie, kurie turi darbus ir kuriems tas darbas yra pagrindinis pragyvenimo šaltinis, į Lietuvą važiuotų tik praleisti atostogas. Pagaivokime, kas šiandien važiuotų pradėti gyventi iš naujo? Todėl ir į jaunimą reikia žiūrėti kaip į gyvenamo krašto gyventojus. Jie tame krašte gyvena ir pasiliks. Užtat dažnai klaidingai mėginame jaunimą auklėti, lyg jie būtų specialiai auginami Lietuvai. Todėl šiame klausime jaunimas nesuapratu vyresniųjų aiškinimų, nes jaunimui labiau pažįstama "beisbolo" lazda negu lietuviškas plūgas ar arkėdis. Bet tai nereikia, kad jaunimas turi išeiti iš savo tautos. Ir užtat turime auginti Amerikos, Australijos ar Brazilijos lietuvių. Šis lietuvis turi išlikti savo tautoje, neatsiskirdamas nuo to krašto, kuriame gyvena. Ir apie šitokių lietuvių-junuolių mėginasi kalbėti.

Esu kartą straipsnyje rašiusi, kad būtų gerai, jei vyresnieji bandytų keletą dešimtmečių grįžti prisiminimais į praeitį, o jaunesnieji bandytų pažvelgti kelias dešimtis metų į ateitį. Išvada buvo: šiuo atveju pranyktų tarpekli tarp kartų. Ta mintis ir išvada netikali.

Dabartinė vyresniosios kartos dauguma yra savo auklėjimąjį procesą perėjusi Lietuvoje. Nepriklausomoje Lietuvoje. Yra pergyvenusi karo siaubą, brangiausio turto — krašto praradimą. Į tai jaunesnieji žmonės vargu ar begalėtų įžvelgti. Sunku būtų sukurti anekdotus iš lagerių prisiminimų, kurie mums taip įdomiai yra tėvų pasakojami, tačiau sunkiai suprantami. Mes tos aplinkos nesame matę, nesame patyrę. Tų įvykių nesame pergyvenę, o dabartinio jaunimo vaizduotė ne daug yra turėjusi progos išsilavinti.

Sunkiausia būtų įsivaizduoti vyresniąją kartą, prisimenant tuos laikus, kai jie buvo jauni, ir

tuos prisiminimus pritaikyti šios kartos jaunimui. Mėginasi atsakyti į klausimą, ir ko mes siekiame? Neverta būtų žiūrėti į mūsų tautinį gyvenimą vien kritiškai, nes visada gyvenimo vyksme yra šviesių ir tamsių pusių, todėl šviesiosios pusės yra reikšmingesnės. Ir jaunimas, kuris dar rūpinasi lietuviškuoju gyvenimu, yra pozityvus. Didžiausias rūpestis yra tai, kad jaunimas mažai su lietuviškuoju gyvenimu yra supažindinamas ir mažai apie tą gyvenimą nežino. Nepaslapstis, kad jaunimas lietuvišką laikraščio neskaito. Net neskaityto ir savo organizacijų laikraščių. Lietuanistinė mokykla, kur tokia yra, aplamai apie lietuvišką gyvenimą duoda labai mažai žinių. Nedaug tėklų, sakydama, kad tik viena Chicagoje Kristijono Donelaičio liuanistinė mokykla įsivedė specialų su lietuviškuoju gyvenimu supažindinimo mokslą. Tai šį dalis vaikų, augančių jaunuolių, išgrįsta, kas yra Bendruomenė, ALTAS ir VLIKAS, sužino apie susivienijimus ir atliktus organizacijų darbus. Sužino ir veikėjų vardus ir pavardes ir dar toliau, sužino, kokį įnašą lietuviai yra padarę Amerikai ar kitiems kraštams. Organizacijose jaunimas sužino tik apie savo organizaciją. Gal būt vienai ateitininkai mėgino šiomis kryptimis prasipiešti, bet ir tai išėjo labai ribotai. Apie lietuviškąjį gyvenimą jaunimas apskritai nekalba nei suvažiavimuose, nei stovyklose, nei studijų savaitėse. Tiesa, kad jaunimo suvažiavimuose ir stovyklose yra nagrinėjama įvairių temų, bet pvz., ar kada buvo nagrinėta tema: koks yra lietuvių įnašas į Amerikos gyvenimą? Ir verta paminėti tik vieną pavyzdį: kiek per parapijų įsteigtas lietuvių mokyklas perėjo mokinių? Ir kaip tik šitų žinių stokoja lietuvių jaunimas. Jeigu palmsime šimtą subrendusių Amerikos jaunuolių tarp 18-25 metų, nežiūrint garsiai nuskaudėjusio Jaunimo Kongreso, tur būt, labai mažas procentas iš jų pasakytų, kas yra Barzdukas. O ką gi kalbėti apie kitus? Jeigu mokykloje galvoje pasilieka įkaltas Maironis ar Vaižgantas, tai niekaip neužkliūva Krupavičius ar Šimutis. O šitas žinias apie dabartinį lietuvių veikimą, susiorganizavimą ir apie asmenis, kurie tą veiklą daro gyva, reikėtų perduoti augančiam jaunimui.

Siūlau, kad kiekvienoje lietuviškoje mokykloje, kur ji bebūtų, būtų įvestas vadinamas Bendruomenės mokslas. Tai lygiai svarbu žinoti, kas vyksta mūsų tautiniame gyvenime, kaip svarbu išmokyti visus septynis linksmius. Jaunuolis labiau užsikabins už lietuviškumą, sužinojęs, kad turime operą, kad mūsų dailininkai išeina į tarptautinę areną, nei sužinojęs, kas yra spragilas arba bakūzė.

Šitą supažindinimą turėtų daryti ne tik mokykla, bet ir kiekviena organizacija. Užtat ir "Pasaulio Lietuvių Jaunimo" žurnalas nuo sekančio numerio įsives skyrių PAŽINKIME, ir šiame skyriuje pamatysime Bačiūną, Krupavičių, Šimutį ir Valiūną.

Dar žodis truputį vyresniam jaunimui, kurie jau sukūrė šeimą ir kurių vaikai jau mokyklinio amžiaus. Kaip mes pranešame apie lietuvišką mokyklą? Tik trumpų informacijų skyriuose "Drauge" ar "Naujienose", įdedame trumpą žinutę. Kad šiuos skyrius atidžiai skaito vyresnieji, tai suprantama. Bet jaunieji šių skyrių neskaito. Tai gi, ar negalėtų tokie pranešimai pasirodyti pirmuosiuose laikraščių puslapiuose? Ir tokiu būdu jie užkliūtų ir viso laikraščio neskaitytus. Laikraščio nesugadintų, jei pirmajame puslapyje, vietoj Kauro bokštų, pamatytume lietuvių vaikų namelius. (Taša sekančiame numeryje)

Jūratė Jasaitytė

le maždaug kas dvi savaites kongreso klausimais posėdžiavimą. Dabar reikėtų suteikti konkrečių duomenų apie tretįjį jaunimo kongresą. LAIKAS. Numatyta 1975 metų gruodžio 20 d. iki 1976 metų sausio 6 dienos, tai yra, Kaldėd atostogos šiaurės kraštuose, o vasaros atostogos pietų kraštuose. Pageidautume seimo atstovų žinių, ar šį laikotarpį pagal jų kraštų mokyklų atostogų laiką būtų galima pratęsti.

TREČIASIS PASAULIO LIETUVIŲ JAUNIMO KONGRESAS

Pranešimas IV PLB seime, Washington

Antusias Pasaulio lietuvių jaunimo kongresas nutarė trečiąjį kongresą ruošti Pietų Amerikoje 1975 metų pabaigoje, pridėdamas dar sąlygą, kad, jeigu jis tada negalėtų įvykti, kongresas būtų ruošiamas Australijoje metų vėliau. Pagrindinė priežastis, kodėl kongresas ruošiamas Pietų Amerikoje, yra, kad kuo toliau, tuo sunkiau būtų jį suruošti kraštuose, kuriuose dauguma jaunimo yra beveik trečiosios kartos.

Sugrįžę namo, Argentinos ir Brazilijos atstovai susilaukė visuotinos visuomenės paramos kongreso minčiai ir ruošai, o penktasis Pietų Amerikos Lietuvių kongresas vasario mėnesį prėmė nutarimą tuo reikalu: kad visapusiškai remia trečiojo Jaunimo kongreso ruošą P. Amerikoje. Finansų komisija net penktąjį Pietų Amerikos lietuvių kongreso likutį paliko šiam tikslui.

Jaunimo tarpe pasitarimai vyko paskiruose kraštuose, o bendrai kelias atvejais: Pietų Amerikos lietuvių jaunimo studijų savaitėje Brazilijoje vasario mėnesio viduryje, P. Amerikos lietuvių kongrese vasario pabaigoje, dalyvaujant ir antrojo kongreso pirmininkui Romui Sakadolskiui, ir liepos mėnesį Argentinoje bei Urugvajuje. Pasaulio Lietuvių jaunimo sąjungos valdyba šiuo klausimu susirašinėja jau bent pusę metų, o jos nariai Sao Pau-

le maždaug kas dvi savaites kongreso klausimais posėdžiavimą. Dabar reikėtų suteikti konkrečių duomenų apie tretįjį jaunimo kongresą. LAIKAS. Numatyta 1975 metų gruodžio 20 d. iki 1976 metų sausio 6 dienos, tai yra, Kaldėd atostogos šiaurės kraštuose, o vasaros atostogos pietų kraštuose. Pageidautume seimo atstovų žinių, ar šį laikotarpį pagal jų kraštų mokyklų atostogų laiką būtų galima pratęsti.

VIETA IR DALYS

Yra nutarta, kad Kongreso programa būtų padalinta į tris dalis, bet jų eilės tvarka nėra nuspręsta. Būtu, kaip ir pirmuose kongresuose, stovykla, kuri kiekvienu atveju vyktų pirmiausia, tada studijų savaitė, atidarymo ir uždarymo dienos. Šiuo metu Brazilijos ir Argentinos jaunimas tiria galimybes ruošti stovyklą ir studijų savaitę savuose kraštuose. Žiūrėtin, kuris kraštas turės geresnes sąlygas stovyklai ruošti, tame krašte prasidėtų ir kongresas. Atrodo, kad tai būsianti Brazilija, Sao Paulo miestas. Viena ar dvi kongreso dienos būtų praleistos Montevideo mieste, Urugvajuje.

SKAICIUS. Pagal priimtą Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos statutą, atstovų skaičius būtų 120 asmenų, o ne 250, kaip buvo antrojo kongreso metu. Manoma, kad prisijungtų apie 100 jau-

nių iš pietinių Pietų Amerikos kraštų, ir gal kitas šimtas jaunimo, ypatinai iš šiaurės Amerikos. FINANSAI. Bendriems reikalingams Argentina, Brazilija ir Urugvajus gal galėtų sutelkti apie 10.000 dolerių, jeigu finansinė padėtis liktų maždaug ta pati. Pietų Amerika, atrodo, negalėtų surinkti lėšų kelionėms šiaurės Amerikos, Europos ar Australijos atstovams, kurių lėšų dalį turėtų parūpinti Jaunimo kongreso komitetai pajėgesniuose kraštuose. Kelionė ekskursine grupe ar nuomotu lėktuvu išeitų apie 400 dol. iš S. Amerikos. EKSKURSIJOS. Kadangi lietuvių skaičius Kolumbijoje ir Venecueloje yra mažesnis, nebūtų numatytos oficialios programos dalys tuose kraštuose, bet kai kurios ekskursijos iš tolimesnių kraštų galėtų šiuose dviejuose kraštuose sustoti. GLOBA. Atstovų ir dalyvių globa būtų pasirūpinta, panašiai, kaip per pirmuosius du kongre-

Neseniai Chicagoje įvykusio pasaulinio antropologų-etnologų kongreso metu lietuviams besidominčius užsieniečius su lietuviškais papročiais, tautodailę supažindina UCLA universiteto stud. Elena Bradūnaitė (viduryje). Kongreso dalyviai čia lanko seselių kazimieriečių vedamą Marijos aukštesniąją mergaičių mokyklą, kur seselių rūpesčiu sukaupia nemažai tautodailinio ir kt. lietuviškojo etnografinio turto.

nimo iš pietinių Pietų Amerikos kraštų, ir gal kitas šimtas jaunimo, ypatinai iš šiaurės Amerikos. FINANSAI. Bendriems reikalingams Argentina, Brazilija ir Urugvajus gal galėtų sutelkti apie 10.000 dolerių, jeigu finansinė padėtis liktų maždaug ta pati. Pietų Amerika, atrodo, negalėtų surinkti lėšų kelionėms šiaurės Amerikos, Europos ar Australijos atstovams, kurių lėšų dalį turėtų parūpinti Jaunimo kongreso komitetai pajėgesniuose kraštuose. Kelionė ekskursine grupe ar nuomotu lėktuvu išeitų apie 400 dol. iš S. Amerikos. EKSKURSIJOS. Kadangi lietuvių skaičius Kolumbijoje ir Venecueloje yra mažesnis, nebūtų numatytos oficialios programos dalys tuose kraštuose, bet kai kurios ekskursijos iš tolimesnių kraštų galėtų šiuose dviejuose kraštuose sustoti. GLOBA. Atstovų ir dalyvių globa būtų pasirūpinta, panašiai, kaip per pirmuosius du kongre-

pus — lietuvių šeimose, miestuose. KITI RENGINIAI. Atrodo, kad pagal datą 1975 metais turėtų vykti Dainų šventė šiaurės Amerikoje, o 1976 metais penktąjį tautinių šokių šventė, kurios reikalautų daug lėšų. Pageidautume nuomonių apie galimybes, pavyzdžiui, nukelti tas šventes kiek pirmyn arba kiek mažesnes šventes ruošti Pietų Amerikoje Jaunimo kongreso proga. RUOSA. Kongresui ruošti Pietų Amerikoje būtų reikalinga talpos nuo dabar iki kongreso, tai yra, asmenų, kurie tuose trijuose kraštuose dirbtų ilgesnį laiką (šėsi mėnesiai ar metai), talkindami bendrai, o ypatinai Jaunimo kongreso ruošoje. Pagrindinė informacija lietuvių jaunimą pasiektų per Ryšių centrą Chicagoje, kurį informuotų Pasaulio lietuvių jaunimo sąjungos valdyba Pietų Amerikoje, sudariusi bendrą ir kraštų komitetus.

Algirdas Sliezoraitis

Akademikų skaučių Chicago skyriaus valdyba. Iš kairės į dešinę: Lidija Jadviršytė, Dalia Eidukaitė, Virginija Sabaliūnaitė, Julija Sakalaukaitė ir Loreta Grybauskaitė.

Iš akademikų skaučių veiklos

Chicago skyriaus akademikų skaučių 1972-73 m. veikla buvo gyva bei marga įvairiais darbais, paskaitomis ir linksmybėmis. Šalia skyriaus sueigų, turėta su filisteriais ir korp! Vytis naujų narių pakėlimai, nuotaikinga metinė šventė, trijų dienų rekolekcijos ir t. t. Dalyvauta ASS suroštamame Vasario 16-sios minėjime, Lietuvos generalinės konsulės p. J. Daužvardienės pagerbime, aki-vaizdiniame ASS suvažiavime (1973 m.), eitos įvairios pareigos tuntuose, bei jų stovyklose, ir Jubiliejinėje 55 m. LSS stovykloje.

Buvo suruošti kalėdiniai šokiai Chicago lietuviškam jaunimui, narių savaitės slidinėjimo išvyka, nariams tradicinis blynų vakaras, Chicago tuntu skautams-ems Kūrybos diena ir savo nariams bei jų šeimoms gegužinė. Šių linksmųjų tautininkai buvo Korp! Vytis. Po trumpų atostogų valdyba, baigdama darbo metus, rugsėjo mėn. skyrė kandidačių apklaudinėjimui, jų temų skaitymui ir naujosios valdybos rinkimams.

Mėnesį žada užbaigti įdomia, jau virtusia tradicija, ASD ir korp! Vytis narių dviejų dienų baidarių išvyka. Spalio mėnuo akademinių skautijos 49-sios metinės. Ši šventė bus atžymėta trijų dienų įvykiais: spalio 5 d. jaunųjų ASD ir korp! Vytis narių meno paroda, spalio 6 d. metinė šventė ir Vydūno Jaunimo fondo 20-čio minėjimas, spalio 7 d. mišios už mirusius narius ir lankymas ka-

Jonė Klirkaitė

Korp! Vyčio Chicago valdybos nariai: Vladas Zukauskas (kairėje) ir Algirdas Jasaitis.

Jaunimo simpoziumo dalyviai IV PLB Seimo metu Washington, D. C. Iš kairės į dešinę: Joana Kuraitė, Augustinas Idzelis, Milda Lenkauskienė, Vaclovas Kleiza, Jūratė Jasaitytė, kun. Antanas Saulaitis, S. J. ir Algirdas Sliezoraitis.